DOMMERBETÆNKNING
SKAMLINGSBANKEN

Nyt besøgscenter, Kolding

Indbudt projektkonkurrence Kolding
Dommerbetænkning 2016

Redaktion:
Gottlieb Paludan Architects
Grafisk tilrettelæggelse:
Gottlieb Paludan Architects
For- og bagsideillustration:
Vinderforslag CEBRA
Udgivelsesdato:
21. november 2016

Kolding Kommune
en del af trekantområdet

DOMMERBETÆNKNING
SKAMLINGSBANKEN

Nyt besøgscenter, Kolding

Indbudt projektkonkurrence Kolding
Dommerbetænkning 2016

1. INDLEDNING

Konkurrencen blev udskrevet af:

Skamlingsbankeselskabet:
www.skamlingsbanken.info

Fonden til bevarelse af Klokkestablen:
www.klokkestablen.dk

Kolding Kommune:
www.kolding.dk

Et unikt landskab og en unik historie skal nu have en unik formidling.

Konkurrencen omfatter et besøgscenter, der skal indeholde en formidling, der får landskab og historie til at smelte sammen.

I dag præsenterer Skamlingsbanken ikke sit fulde potentiale som kulturhistorisk og landskabeligt samlingssted. Formidlingen af stedets enestående historie skal nu sættes ind i en større sammenhæng, der i øjenhøjde med besøgende perspektiverer fortid, nutid og fremtid.

Det er ambitionen, at dette sted igen skal bruges som folkeligt samlingssted. Med formidlingen i det nye besøgscenter skal det stå klart for de besøgende, hvad dette sted kunne og kan i dag.

Konkurrenceopgaven omhandler et nyt besøgscenter på Skamlingsbanken, som skal indpasse sig i landskabet under hensyn til de fantastiske udsigter. Besøgscentrets funktion er at byde besøgende velkommen, tilbyde flere lag af fortællingerne, lokke ud i landskabet og tilbyde faciliteter i form af café, toilet, vand og ly for vejret.

Deltagerne har skullet arbejde med:

- En helhedsplan for konkurrenceområdet med placering af besøgscenter indordnet i landskabet med nære udearealer, udformning af parkeringspladser, stier, beplantning omkring Restaurant Skamlingsbanken og reetablering af landskab efter nedrivning af eksisterende udstillingsbygning og nedlæggelse af tilhørende parkeringsareal.
- Formidlingskoncept og udstilling, analogt og digitalt, fast udstilling og fleksibel.
- Nyt besøgscenter ca. 500 m².
- Option, digital formidling ude.

Ovenstående skal forenes i en fælles fortælling om Skamlingsbankens mange historier og store betydning gennem tiden for Danmark og Syd- og Sønderjylland. Planen skal understøtte det fulde potentiale i de stedbundne landskabelige kvaliteter og give de besøgende en fantastisk natur- og kulturoplevelse med formidling af Skamlingsbankens fortælling som omdrejningspunktet.

Ovenstående skal skabes ud fra følgende hierarkiske prioritering til stedet:

- Landskabet og stedets fortælling
- Formidling
- Besøgscenter

Forslagene skal holde sig inden for en samlet anlægssum, som er fastsat til DKK 18.250.000 ekskl. moms. Anlægssummen er opdelt på anlægsarbejder og formidling som nedenstående.

Anlægsarbejder

Opførelse af besøgscenter med nære udearealer, etablering af ankomstplads, p-pladser, adkomstvej og stier i konkurrenceområdet: DKK 14.250.000 ekskl. moms.

Formidling

Udstillingsindhold og formidling i landskabet: DKK 4.000.000 ekskl. moms.

Konkurrencen er udskrevet af Kolding Kommune som en projektkonkurrence med et begrænset antal deltagere i henhold til EU's udbudsdirektiv 2014/24/EU efter forudgående prækvalifikation.

DELTAGERE

Efter en prækvalifikationsfase blev følgende fem deltagerhold inviteret til at deltage i konkurrencen:

Totalrådgiver 3XN Arkitekter i samarbejde med Schønherr, Søren Jensen og Atelier Brückner

Totalrådgiver Tegnestuen Mejeriet i samarbejde med Hundsbæk & Henriksen, Rambøll og Salvig
Xperience

Totalrådgiver CEBRA i samarbejde med Opland Landskabsarkitekter, Dansk Energi Management & Esbensen / DRIAS Rådgivende ingeniører og 2+1 Idébureau

Totalrådgiver Møller & Grønborg i samarbejde med Arkitektfirmaet Kjaer & Richter,Ingeniørfirmaet Viggo Madsen og Udstillingsarkitekt.dk / Kulturhistoriker Inge Adriansen

Totalrådgiver LUMO Arkitekter i samarbejde med byMUNCH landskab, Sloth Møller ingeniører og STOJ Arkitektur

Vederlag til hvert hold udgjorde 100.000 kr. ekskl. moms.

Konkurrencematerialet blev udsendt til de konkurrerende den 15. juli 2016 med afleveringsfrist den 28. september 2016. Den 6. juli 2016 blev der afholdt besigtigelse på konkurrenceområdet.

Alle fem forslag var rettidigt indleverede den 28. september 2016.

DOMMERKOMITÉ

For Kolding Kommune

Birgitte Kragh,
udvalgsformand for Miljøudvalget

Poul Erik Jensen,
udvalgsformand for Plan- og Boligudvalget

Jakob Weber,
miljøchef

Michael Pagaard Madsen,
stadsarkitekt

For Skamlingsbankeselskabet

Nis Jørgen Steffensen,
formand

For Fonden til opretholdelse af Klokkestabelen

Flemming Agerskov,
oberst, formand

For A. P. Møller Fonden

Henrik Tvarnø,
direktør

Fagdommere

Preben Skaarup,
landskabsarkitekt MAA MDL

Jesper Rønn Kristiansen,
projektleder Ny Trelleborg/Slagelse Kommune

Rasmus Kierkegaard,
arkitekt MAA

Rådgivere for dommerkomiteen

Mette Homann Keseler List,
projektleder, Kolding Kommune

Alexander Priesemann,
landskabsarkitekt, Kolding Kommune

Torben Falk,
repræsentant for Fonden til opretholdelse af Klokkestabelen

Peder Damkjær,
repræsentant fra Skamlingsbankeselskabet

Thomas Thulstrup,
museumsdirektør, Museet på Koldinghus

Lisbet Lambert,
kulturchef, Kolding Kommune

Gert Hougaard Rasmussen,
naturvejleder og kulturhistoriker,
Naturstyrelsen Trekantområdet

Morten Teilmann-Jørgensen,
udstillingsrådgiver, Nationalmuseet

Torben Jensen Lorentzen,
bygherrerådgiver, INGENIØR'NE

Konkurrencens sekretær

Bettina Mylin,
arkitekt MAA, konkurrencerådgiver,
Gottlieb Paludan Architects

BEDØMMELSESKRITERIER

Forslagene blev vurderet på deres arkitektoniske, funktionelle og tekniske løsninger i forhold til konkurrenceprogrammets ønsker og krav. Der har været fokus på løsninger som understøtter de landskabelige værdier og styrker fortællingen om Skamlingsbankens historie i en samlet helhedsløsning.

Udstillingen blev bedømt ud fra evnen til at formidle den komplekse historie let forståeligt. Der blev lagt stor vægt på sandsynligheden for at forslagene ville kunne realiseres inden for den økonomiske ramme for projektet.

Bedømmelsesperioden påbegyndtes den 6. oktober 2016, og dommerkomiteen afholdt i alt tre møder. På det tredje og afsluttende møde den 25. oktober 2016 besluttede man ved flertal at udpege forslag 1/1078728714 som vinder af konkurrencen.

Et mindretal i dommerkomiteen, Preben Skaarup, kan ikke støtte flertallets bedømmelse af forslag 1/1078728714.

Sign. Dommerkomiteen,
den 9. november 2016

DISSENS

Et mindretal i dommerkomiteen, Preben Skaarup, kan ikke støtte flertallets bedømmelse af forslag 1, med følgende begrundelse;

Der er brugt store ressourcer på forberedelse, udarbejdelse og bedømmelse af denne konkurrence og alligevel ender den med, at et flertal af dommerkomiteen vælger et forslag med væsentlige svagheder i landskabsindpasning, adgangsforhold og plandisponering.

Forslag 1 er, med sin 50-60 m lange facade ud mod udsigten, stort og vanskeligt at indpasse i landskabet uden at komme uden for byggefeltet. Det kommer tæt på restauranten og får problemer med at sikre tilgængeligheden.

Forslag 1 skaber en lille bakketop i landskabet, som overraskende ikke er åben for adgang. Sandsynligvis fordi forslagsstillerne er klar over, at græsset på den hvælvede tagflade vil have svært ved at tåle færdsel, og måske også fordi den ikke vil være tilgængelig for alle. For de besøgende vil det være skuffende ikke at kunne komme op på bakkens top.

Forslag 2 skaber derimod med overbevisning et fint formet og fuldt tilgængeligt udsigtsplateau, hvorfra landskabet kan aflæses uden forstyrrelser, da den fremrykkede tagkant elegant skjuler terrassen neden for udsigten.

Forslag 2 er med sin kompakte form let at indpasse i landskabet som et selvstændigt element, og er det forslag af alle, der ligger længst væk fra restauranten. Tilgængeligheden mellem de to bygninger kan derfor løses uden problemer.

Med forslag 2 ville Skamlingsbanken have fået et besøgscenter, der var en fest at komme frem til, bevæge sig ud på, rundt om, ned til og ind i. Udstillingen ville have været kulminationen på en lang flot bevægelse fra lyset og ind i mørket. Gradvist tilbage mod lyset igen og ude af udstillingen ville man straks møde udsigten og få lyst til at slå sig ned i et stort, indbydende rum med butik, café og en dragende solvendt terrasse.

Med forslag 1 får man et besøgscenter med en nordvendt ankomst, efterfulgt af en snæver indgang, en gang uden dagslys mellem døre til depot og teknik og til sidst en udstilling, hvor dagslys og udstillingslys, udsigt og udstilling, kæmper med hinanden. Ude igen ad samme mørke gang, skal man passere forbi butik, billet- og køkkenskranke for til sidst at finde en lille café med udgang til en nordvendt terrasse i skygge under et lavthængende tag.

Et bedre formidlingskoncept i forslag 1 end i forslag 2 kan ikke kompensere for de arkitektoniske og funktionelle svagheder i forslag 1.

Det er uheldigt, at konkurrencens bedste arkitektoniske koncept fravælges for at få konkurrencens næstbedste formidlingskoncept - alene fordi prisen på at bygge huset er 3-4 gange større end prisen på at lave udstillingen – og fordi udstillingen står kort, huset længe.

På trods af at denne konkurrence er af beskeden anlægsøkonomisk størrelse, er den et eksempel på den problemstilling, der beskrives i den nyligt offentliggjorte undersøgelse af ressourceforbruget ved arkitektkonkurrencer.

Der stilles stadig større krav til de konkurrerende om aflevering af stadig mere detaljerede besvarelser. Forberedelserne af konkurrenceprogrammet bliver tilsvarende omfattende og bedømmelsen bliver en tung proces med mange interessenter i bedømmelseskomiteen og flere fagdommere repræsenterende forskellige fagområder. Når dommerkomiteen så skal nå at høre alle sine rådgivere, som sidder med omkring bordet, og desuden høre på lange gennemgange af notater fra kommunale tekniske afdelinger, som det var tilfældet i den aktuelle bedømmelsesproces, så bliver tiden til grundige faglige gennemgange og fordomsfri diskussion af forslagene ikke lang nok.
I de fleste arkitektkonkurrencer går det heldigvis godt, forstået derhen, at det bedste koncept vinder i den sidste ende, på trods af unødvendigt store konkurrenceomkostninger for alle parter i processen.
I denne lille, men meget komplekse og vigtige konkurrence om nyt besøgscenter på Skamlingbanken blev det bedste koncept forbigået. Vinderen burde have været forslag 2.

2. FORSLAGENE SOM HELHED

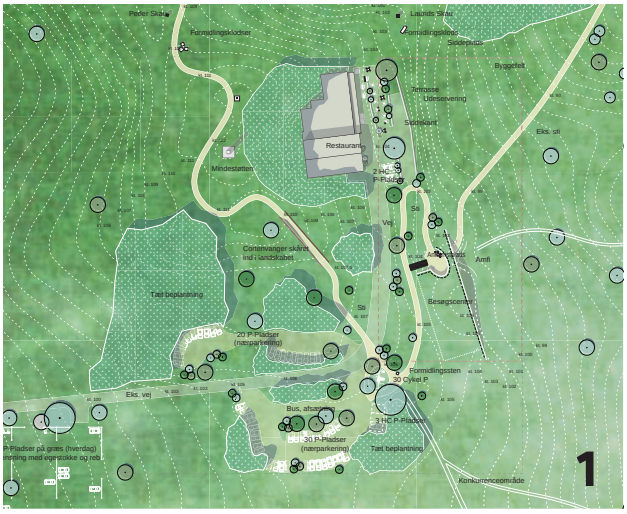

HELHEDSPLAN

1 - *Forslag 1/1078728714* **2** - *Forslag 2/1357323900* **3** - *Forslag 3/1401521685* **4** - *Forslag 4/344747202* **5** - *Forslag 5/834068210*

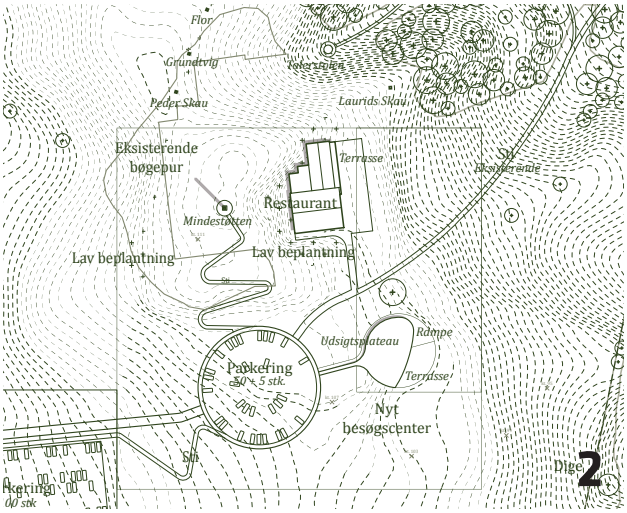

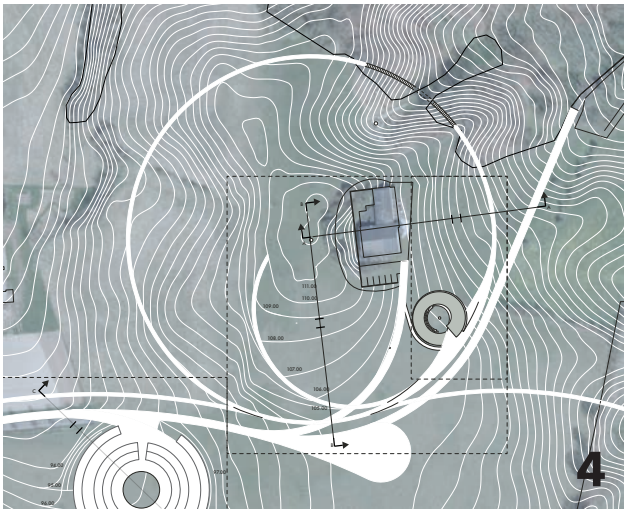

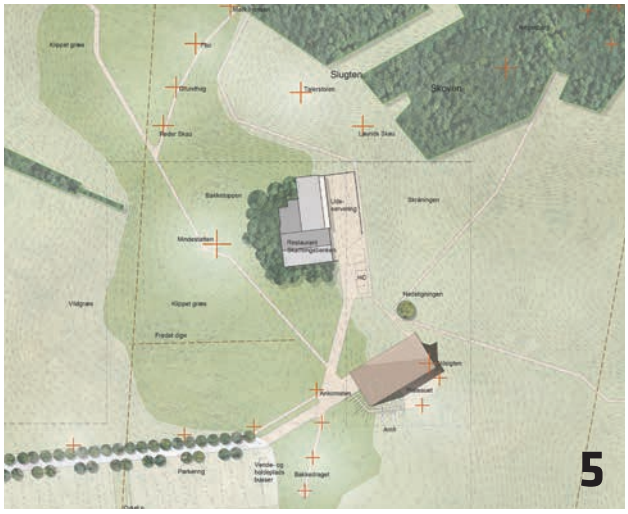

Allerede turen op til Skamlingsbanken giver den besøgende en fornemmelse af at dette er et særligt stykke dansk natur. Banken rejser sig voldsomt i landskabet og fra toppen er der udsigt over Lillebælt mod øst, det flade Jylland mod vest og det gamle grænseområde mod syd. Den besøgende står lige her på noget, der virker som en voldsom markering fra naturens side.

Skamlingsbanken og stedets omgivelser står foran en større revitalisering og udviklingsplanen vægter de landskabelige værdier, ved fremover at genskabe det oprindelige istidslandskab, understøttet af de historiske og kulturelle værdier, der knytter sig til stedet.

Det nye besøgscenter på Skamlingsbanken skal indpasse sig i landskabet under hensyn til de fantastiske udsigter. Besøgscentrets funktion er at byde den besøgende velkommen, tilbyde flere lag af fortællingerne, lokke ud i landskabet og tilbyde faciliteter i form af café, toilet, vand og ly for vejret.

Da området er fredet er besøgscentrets udformning og indpasning i landskabet af afgørende betydning.

I vurderingen af de fem forslag har indpasningen og placeringen af besøgscenteret i landskabet derfor også haft meget stor betydning i dommerkomiteens diskussioner. Det gælder både i forhold til indtryk ved ankomst til dette særlige sted og den påvirkning i landskabet et nyt besøgscenter vil betyde.

LANDSKAB

Forslag 1/1078728714 og 2/1357323900 placerer besøgscentret under eller delvist indbygget i terrænet længst mod syd og giver det en udformning, der ikke signalerer bygning i gængs forstand.

Forslag 3/1401521685 placerer, som det eneste, besøgscentret i den nordlige ende af byggefeltet, indbygget i skråningen foran restauranten. Mod skråningen fremtræder bygningen som en brystningsmur, mens den ud mod landskabet danner en markant bygningsmæssig base neden for restaurantbygningen.

Forslag 4/344747202 og 5/834068210 placerer markante bygværker i den sydlige del af byggefeltet kun delvist indbygget i terrænet. Begge tager imod fra ankomstsiden med tagfladen i terrænniveau, mens de rejser sig med markante glasfacader på de øvrige sider ud mod landskabet.

Dommerkomiteen vurderer, at forslagene 1/1078728714 og 2/1357323900 bedst respekterer landskabets karakter og ikke påvirker udsigterne i området afgørende, samtidig med at de både undgår konflikt med restaurantbygningen og et uønsket arkitektonisk samspil med denne.

Alle forslag har vanskeligheder med at løse tilkørsel og parkeringsforhold tilfredsstillende. I alle forslag placeres nærparkeringen længere væk end nuværende parkeringsplads, som, meget forstyrrende for de landskabelige sammenhænge, er gravet ind i den sydvendte skråning op mod Mindestøtten.

Forslag 2/1357323900 og 3/1401521685 placerer begge parkering i en cirkulær parkeringsplads så tæt på restaurant og besøgscenter som muligt med tilkørslen til disse ført midt gennem parkeringspladsen. Forslag 1/1078728714 placerer parkeringen på samme sted, men opløser den samlede parkeringsplads i små lommer skjult i beplantningsøer. Trods nærheden vurderes alle disse forslag som utilfredsstillende på grund af uoverskueligheden for brugerne og en markant forstyrrelse af de landskabelige sammenhænge. Ingen af løsningerne er mærkbart bedre end den nuværende parkeringsløsning.

Forslag 4/344747202 placerer en rund parkeringsplads syd for indkørselsvejen. Der er i dommerkomiteen enighed om, at denne placering vil give for lange gangafstande.

Forslag 5/834068210 placerer alle parkeringspladser langs sydsiden af ankomstalléen, som bevares. Gangafstandene er kun lidt længere end i forslagene 1/1078728714, 2/1357323900 og 3/1401521685, som i øvrigt alle placerer fjernparkering syd for alléen.

Alléens træer vil medvirke til at skjule eller i det mindste sløre bilerne i udsigten oppe fra Mindestøtten.

Grundlæggende er der, med bilerne syd for alléen, tale om en pragmatisk løsning af parkeringsforholdene, som vil kunne forfines i det videre arbejde med landskabsplanen for Skamlingsbanken.

Konkurrencen har vist, at der ikke kan findes en tilfredsstillende løsning på parkeringsforholdene uden længere gangafstande end i dag. Til gengæld vil det være muligt med god belægning, lave stigninger og diskret belysning at lede besøgende til og fra restaurant og besøgscenter, med en god oplevelse i behold.

Ved bedømmelsen er behovet for den nødvendige vejadgang for en servicebil til Klokkestabelen blevet drøftet. Vejadgangen er i flere af forslagene, 1/1078728714, 3/1401521685 og 4/344747202, blevet afbrudt og ikke umiddelbart mulig at genetablere i forhold til den nuværende vejadgangs placering. Flere scenarier er blevet drøftet og der findes løsninger, der kan tilgodese behovet og som kan implementeres i det videre arbejde.

FORMIDLING

De primære målgrupper i det nye besøgscenter er børn og unge i undervisningsforløb, familier med tre generationer, hvor samværet om den gode oplevelse er i fokus og endelig den kulturarvsinteresserede fra ind- og udland, der efterspørger en kvalitativ oplevelse med et højt informationsniveau og plads til fordybelse.

Forslag 1/1078728714 og 5/834068210 er helstøbte samlede formidlingskoncepter af høj kvalitet såvel inde som ude. Begge favner målgrupperne og emnerne fra konkurrenceprogrammet og anvender varierede og fængende virkemidler i en fleksibel udnyttelse af udstillingsareal og landskab.

Forslag 1/1078728714 og 4/344747202 styrer de besøgendes oplevelse udendørs efter princippet 'perler på en snor'. Herved sikres, at de besøgende oplever alle formidlingstiltag.

I forslag 3/1401521685 og 5/834068210 er det mindre tydeligt, hvordan og i hvilken rækkefølge de besøgende kan ledes rundt til formidlingen i landskabet.

Forslag 3/1401521685 præsenterer en fleksibel udstillingsopbygning med velkendte formidlingsprincipper. Film, lydklip, landskabsmodel mv. fungerer, men er ikke nytænkende i deres anvendelse. Udstillingens overskrifter og emner fremstår ikke alle lige børnevenlige.

Forslag 4/344747202 benytter velkendte og velafprøvede virkemidler indendørs, men er ikke udpræget børnevenlig indendørs. Udendørs formidles mere familievenligt med mere varierede virkemidler.

Forslag 2/1357323900 har ikke præsenteret et egentligt udendørs formidlingskoncept og kun meget skematisk beskrevet udstillingsdelen i besøgscentret, hvilket forekommer utilstrækkeligt til at man kan vurdere forslagsstillernes intentioner.

BESØGSCENTER

Alle fem forslag fremkommer med ambitiøse bud på en fortolkning af programmets ønske om en bygning som integreres i landskabet og understøtter fortællingen og oplevelsen af Skamlingsbankens karakteristika om end på meget forskellig vis.

Alle fem forslag udnytter, i større og mindre grad, at lade bygningen grave sig ind i bakken og derved mindske den fysiske fremtoning i landskabet. Dommerkomiteen vurderer, at dette er bedst lykkedes for forslag 1/1078728714 og 2/1357323900, hvor bygningens fremtræden har et mere organisk formsprog end forslag 3/1401521685, 4/344747202 og 5/834068210, hvis volumen fremtræder mere geometrisk og derved i kontrast til landskabets bevægelser.

Alle fem forslag tilbyder helt eller delvist ophold på taget. Forslag 5/834068210 på en træbelagt udsigtsplatform og forslag 3/1401521685 på en 'udsigtslinje', mens de tre øvrige forslag har begrønnede tage med mulighed for ophold. Dommerkomiteen har diskuteret om der var behov for en iscenesat udsigtspost og om dette ville forstyrre oplevelsen af Skamlingsbanken, der i sig selv tilbyder mange udsigtspunkter.

Forslag 2/1357323900 og 5/834068210 tilbyder gode udeopholdsarealer i læ foran cafeen med udsigt ud over landskabet. Forslag 4 /344747202 har samlet udeopholdet som en indre gård, og forslag 1/1078728714 og 3/1401521685 har lagt ankomst 'bag' bygningen, så udeopholdsarealerne ikke skæmmer udsigten inde fra besøgscentret, men til gengæld heller ikke opnår samme læ og solforhold som de øvrige forslag.

Det funktionelle layout er ligeledes meget forskelligt forslagene imellem. Forslag 4/344747202 har et cirkulært forløb, hvor man starter i den ene ende og går ud i den anden. Forslag 3/1401521685 er ligeledes et langstrakt rum, men kun med ind- og udgang i den ene ende. Forslag 1/1078728714 og 5/834068210 har begge et rektangulært planlayout, som giver gode fleksible planløsninger. Hvor forslag 5/834068210 har et rigtig godt flow gennem besøgscentret tilbyder forslag 1/1078728714 et regulært og fleksibelt udstillingsrum i meget tæt kontakt til udsigten og landskabet. Forslag 2/1357323900 har et cirkulært planlayout, hvor udstillingsdelen ikke har kig til landskabet. Alle fem forslag formår at løse funktionaliteten, så besøgscentret kan betjenes af en person.

Alle fem forslag vurderes at kunne opfylde programmets krav til energiforbrug og bæredygtighed. Konstruktivt vil de alle fem ligeledes kunne opføres med de skitserede løsninger.

KONKLUSION

Formgivningen og indpasningen i landskabet i forhold til den store fortælling er konkurrencens store omdrejningspunkt. Forslagsstillerne har alle bidraget til denne væsentlige diskussion med forslag, der i formgivning spænder fra det underspillede, der nærmest gemmer sig væk, til det mere markante, hvor bygningen står i kontrast til landskabets former.

Dommerkomiteen har vurderet, at den mere ydmyge indpasning i landskabet bedst løser ønsket om at understøtte Skamlingsbankens landskabelige værdier.

Alle forslag demonstrerer vanskeligheder med at løse tilkørsel og parkeringsforhold tilfredsstillende og vil skulle bearbejdes i mere eller mindre grad, ligesom samspillet mellem natur- og kulturlandskab har vist sig som en udfordring.

Hvad angår funktionelle og tekniske løsninger demonstrerer alle forslagene kvalificerede bud på programmets ønsker, men der er ligeledes udfordringer i alle forslag.

Programmets ønske om at udstillingen skal spille sammen med landskabet uden for og udnytte udsigten er tolket meget forskelligt. Dommerkomiteen har vurderet, at en god integration af udstilling og landskab er en kvalitet.

Formidlingskoncept og udstillingsdesignets kvalitet varierer mellem forslagene, fra det overordnede skematiske til helstøbte koncepter og nytænkende elementer. Dommerkomiteen har lagt vægt på udstillingsdesignets evne til at formidle til de primære målgrupper og fortælle den komplekse historie letforståeligt.

Et flertal i dommerkomiteen udpeger, ud fra en samlet helhedsvurdering af programmets ønsker og krav til landskab, formidling og bygning, forslag 1/1078728714 som vinder af konkurrencen om et nyt besøgscenter for Skamlingsbanken.

Dommerkomiteen er enig om, at forslaget skal viderebearbejdes i forhold til parkering, vejadgang til Klokkestabelen og beplantning, således at det i højere grad understøtter de stedbundne landskabelige kvaliteter, og at udeophold i forbindelse med ankomsten til besøgscentret skal styrkes. Derimod er indendørs oplevelser kædet meget fint sammen med landskabet udenfor og vil i høj grad give de besøgende en fantastisk natur- og kulturoplevelse med formidling af Skamlingsbankens fortælling som omdrejningspunkt.

Det er dommerkomiteens overbevisning, at forslagets koncept besidder kvaliteter, der vil kunne viderebearbejdes til et levende besøgscenter, der på bedste vis integreres i landskabet, med et formidlingskoncept, der vil være inspirerende og lærerigt for de besøgende.

3. FORSLAGENE

FORSLAGENE SET FRA DALEN

1 - *Forslag 1/1078728714* **2** - *Forslag 2/1357323900* **3** - *Forslag 3/1401521685* **4** - *Forslag 4/344747202* **5** - *Forslag 5/834068210*

3

4

5

DELTAGENDE FIRMAER MED OPHAVSRET

CEBRA, totalrådgiver

Opland Landskabsarkitekter

Dansk Energi Management & Esbensen/DRIAS rådgivende ingeniører

2+1 Idébureau

MEDVIRKENDE

CEBRA, totalrådgiver

Opland Landskabsarkitekter

Dansk Energi Management & Esbensen/DRIAS rådgivende ingeniører

2+1 Idébureau

VINDERFORSLAG

FORSLAG 1/1078728714

LANDSKAB, PARKERING OG STIER

Under overskriften 'Tilbage til naturen' argumenterer forslagsstillerne for at forstærke naturpræget på Skamlingen og foreslår en fjernelse eller kraftig udtynding af de kulturprægede beplantninger: Hækken bag monumenterne, alléplantningen ved ankomstvejen, de levende hegn mod øst og vest m.m. Intentionen følges op ved at sprede enkeltstående træer og trægrupper ud i landskabet og ved at opløse nærparkeringen i en række små p-pladser, skjult i øer af tæt beplantning, og fuldendes ved at skjule besøgscentret under terræn. Placering og udformning af besøgscentret vil kun i begrænset grad påvirke den landskabelige oplevelse, og det skønnes at have gode muligheder for at kunne gennemføres inden for fredningen.

Forslagsstillerne ønsker at genskabe landskabelige sammenhænge. Dommerkomiteen vurderer, at det modstrides af de mange øer med tæt beplantning omkring parkering og ankomst, og at det sammen med den tætte beplantning bag restauranten vil forstyrre oplevelsen af Højskamlingens markante bakkedrag og samtidig lukke mere eller mindre af for den vigtige udsigt mod syd fra Mindestøtten. Den 'naturnære' udformning af beplantning og parkering ændrer ikke på dette, men understreger snarere, at hele Skamlingsbanken bør ses som et kulturlandskab, hvor hegn, hæk og allé indgår som kulturelementer med samme ret som Mindestøtten og mindesmærkerne.

Forslaget anlægger en hovedsti, som i ét sammenhængende forløb leder den besøgende rundt til de vigtige steder i landskabet efter devisen 'perler på en snor'. Trappeforløbet mellem mindesmærkerne og talerstolen forekommer i denne sammenhæng velanbragt i det sydvestvendte skovbryn.

Tilgængelighed til Mindestøtten er opnået ved på en strækning, at føre stien nedgravet i terræn mellem vinklede vanger af cortenstål. Strækningen med vanger skal muligvis være længere end vist, men stien vil kunne overholde en stigning på 1:25. Det samme gælder stien mellem den sydlige HC-parkering og besøgscenteret. Mellem restaurant, de 2 HC-pladser i kote 104 og besøgscentret i kote 101,5 vil det derimod ikke være muligt at overholde tilgængelighedskravet, idet højdeforskellen på 2,5 m skal overvindes på kun 25 m stilængde.

Problemet opstår, idet besøgscentret er lavere placeret i terræn end i nogle af de andre forslag. At hæve gulvkoten vil være en løsning, som dog let kan give problemer med for store hældninger på det grønne tag og vanskeligheder med at holde den nødvendige terrænregulering inden for byggefeltet. Alternativt skal der indbygges en rampe i skråningen foran restauranten, hvilket muligvis er den løsning, der er antydet i forslaget uden at være beskrevet yderligere. Her kan støttemure blive nødvendige.

Landskabets inddragelse i formidlingskonceptet er velbeskrevet. Hvad angår brugen af lydinstallationer og særligt angående de beskrevne formidlingssten, som spredes i landskabet med reference til den sprængte Mindestøtte, er dommerkomiteen lidt forbeholden. Tanken om at forklare de eksisterende kunstnerisk udformede mindesmærker med kraftfulde portrætter, navne og tekster ved at benytte tilsvarende store sten med påskrevne, letfordøjelige formidlingstekster er dommerkomiteen betænkelig ved. Man risikerer meget let at udvande den dramatiske grundfortælling på Skamlingen om den genrejste Mindestøtte og de oprejste mindesmærker og bygværker for store personer og historiske begivenheder.

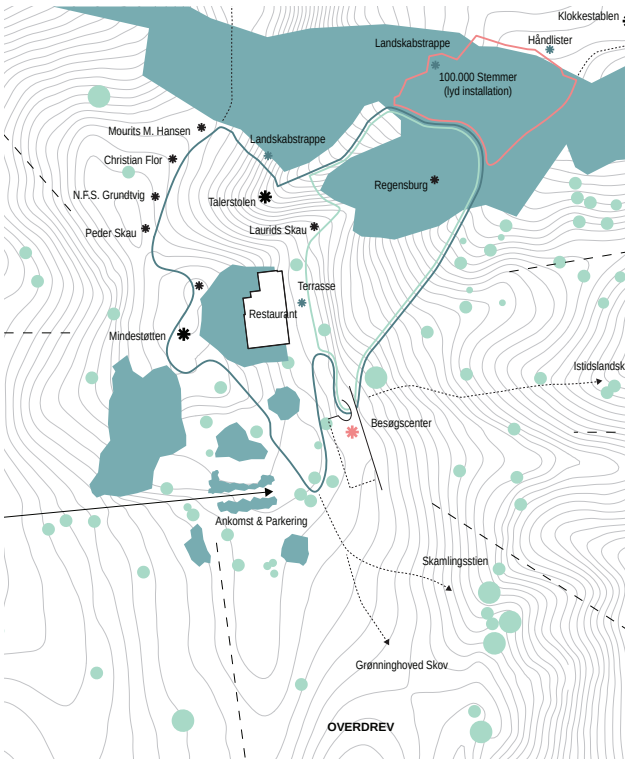

FORMIDLINGSKONCEPT, UDE OG INDE

Forslagsstillerne præsenterer et gennemarbejdet formidlingskoncept for både uden- og indendørs formidling. Der er overordnet tale om formidlingsprincippet 'perler på en snor', hvor de besøgende ledes i deres færden gennem de forskellige highlights/perler. Forslaget binder formidlingen godt sammen og leder de besøgende naturligt igennem både indendørs og udendørs oplevelser. Logistik/flow ved ind- og udgang udfordres af samme indgangssted i udstillingen. Den foreslåede grafiske identitet med et fremhævet K er ikke et forslag, dommerkomiteen kan bifalde.

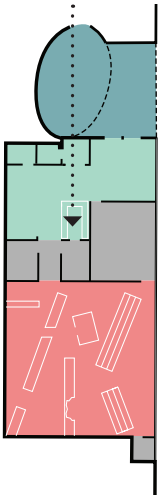

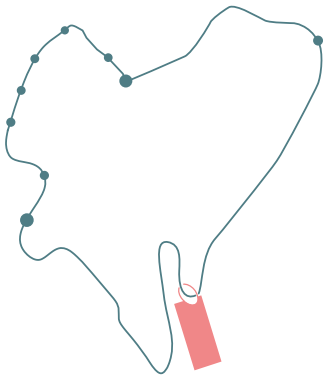

Formidlingens virkemidler styres både inde og ude i et tresporet formidlingsgreb, hvor der alle steder gives mulighed for 1) leg, 2) fordybelse og 3) sansning. Det er tro mod målgruppen og en god rettesnor, der sikrer mangfoldighed og kreativitet i virkemidlerne.

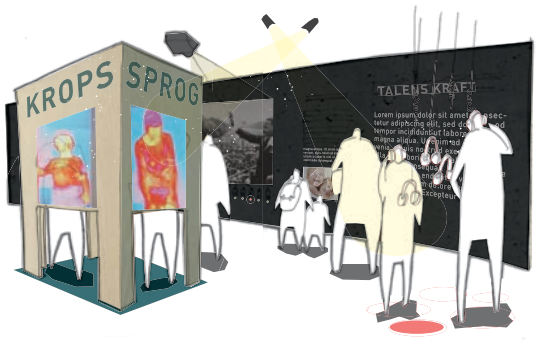

Indendørs præsenteres udstillingen i et kvadratisk udstillingsrum med hele ni forskellige indretningsforslag. Forslagene inddrager forskelligt det naturligt indkommende dagslys/udsigt i udstillingsflowet. Emnerne fra konkurrenceprogrammet præsenteres i afsnittene; Velkommen - Dansk til debat - Talens kraft - SoMe (Sociale Medier) - Naturens stemme - Plenum og Outro (afrunding). Der findes et adskilt lokale til undervisningsbrug, foredrag mv.

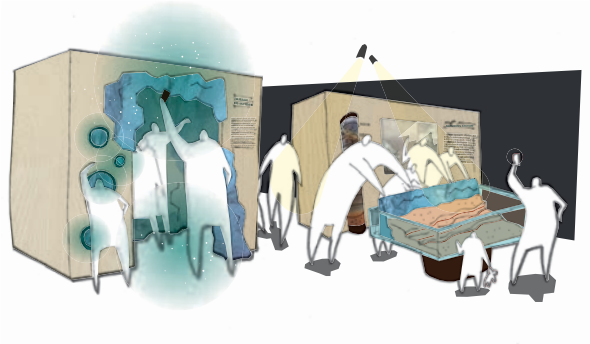

Formidlingen i landskabet med placerede symbolske sten fra Mindestøtten, er en lidt tænkt, men dog solid og vejrbestandig formidlingsløsning.
Aktiviteten 'Stemmeslugeren' er et velafprøvet traditionelt 'skattejagtsspil', hvor de besøgende ledes rundt til forskellige højdepunkter, løser opgaver mv.

BESØGSCENTRET OG NÆRE UDEAREALER

Forslaget er karakteriseret ved den meget konsekvente tilgang til udfordringen at tilpasse sig landskabet. Ved delvist at nedgrave bygningen og fylde op omkring siderne fremstår den som en græsbeklædt bakke, kun med østfacaden synlig imod udsigten. Derved optræder besøgscentret mere som en "hule" i landskabet end som et bygningsværk og er det forslag, som går længst i forhold til at lade landskab og bygning smelte sammen. Dette har dommerkomiteen betragtet som en væsentlig kvalitet og en meget kvalificeret løsning på programmets ønske om at understøtte de landskabelige værdier.

Den foreslåede ovale ankomstplads virker lille og har derved risiko for opstuvning af besøgende, ligesom adgangen fra vindfang til toilet kan blokere for flowet, hvis der er kø. Dette bør bearbejdes med henblik på at skabe bedre forhold til udeophold og sikre, at der ikke opstår en flaskehalsproblematik.

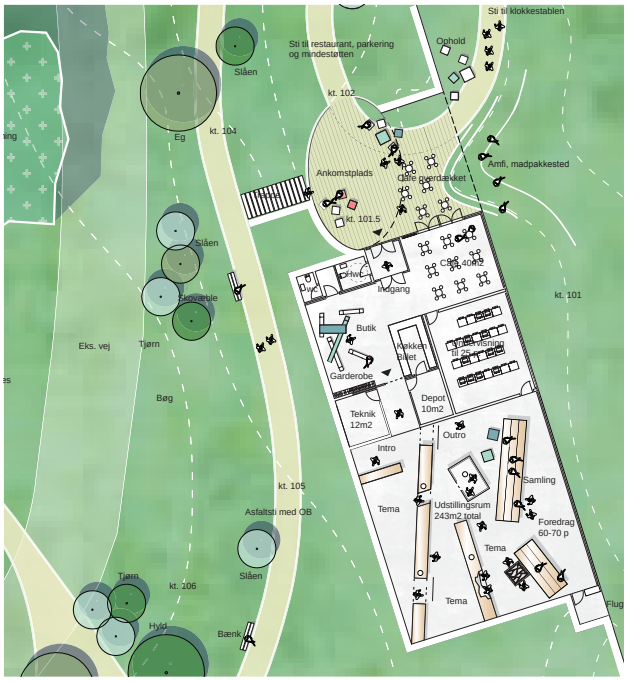

Besøgscentret er funktionelt godt disponeret og har, som det eneste forslag, afsat plads til et egentligt undervisningslokale, hvilket er en stor kvalitet. Hvis dette rum f.eks. udformes med fleksible vægge til café og udstillingslokale, kan det medvirke til en endnu større fleksibilitet. Udstillingsrummet er meget anvendeligt til skiftende udstillinger, og da den ene væg i fuld længde er et glasparti, vil landskabet uden for helt naturligt indtage en central rolle i formidlingen.

Rumligt understreger det buede loft hulekarakteren, mens bygningens planlayout er regulært og fleksibelt, men egentlig ikke understøtter konceptet. Dette vil dog kunne imødegås i udstillingsdesignet i stedet.

Den spændende integration af landskab og besøgscenter uden forstyrrende stier og terrasser ud mod den attraktive udsigt, både i caféområde, undervisningslokale og udstillingsdelen, er et af forslagets meget store kvaliteter, der sammen med det logiske planlayout og det arkitektonisk underspillede greb, at "gemme sig" i bakken, har været afgørende for at forslaget er blandt de bedste arkitektonisk. Dommerkomiteen er dog lidt uforstående over for den viste værnløsning, der begrænser mulighederne for at komme ud til bakkens kant og nyde udsigten. Dette bør genovervejes.

BÆREDYGTIGHED OG TEKNISKE LØSNINGER

Forslaget er konstruktivt opbygget med tunge insitustøbte betonvægge, hvilket virker fornuftigt i forhold til at modstå jordtrykket. Til gengæld bør det overvejes, om et let ståltrapezpladetag er det rigtige valg med de laster en intensiv begrønning og personbelastning vil medføre. Ved projekter med tagbeplantning og færdsel på tag skal der være ekstra opmærksomhed på tagopbygningen, da der er øget risiko for utætheder. De viste søjler vurderes at skulle suppleres med søjler bag facadelinjen. Det bør overvejes, om væggene mellem undervisning/café og undervisning/udstilling kan udføres lette, så der kan opnås en større fleksibilitet rummene imellem.

Forslagsstillerne demonstrerer effektive gennemprøvede principper for opvarmning, belysning og ventilation, men det foreslåede solcelleanlæg på den eksisterende restaurant vurderes ikke muligt. Med det skitserede jordvarmeanlæg tilsluttet gulvvarme og et højeffektivt ventilationsanlæg samt LED-belysning forventer dommerkomiteen dog, at projektet kan overholde programmets krav til energiforbrug og bæredygtighed, selv uden dette. Særlig fokus bør være på ind- og udblæsning fra ventilationsanlægget, som bør indbygges i den lodrette facade, så det ikke skæmmer landskabet.

Brandstrategien vurderes realistisk. I forhold til drift skal der være opmærksomhed på, at det grønne tag og tagnedløb fra dette kræver ekstra vedligehold.

ØKONOMI

Anlægsarbejde

Forslaget vil med stor sandsynlighed, efter den påkrævede bearbejdning, kunne holde sig inden for den fastsatte økonomiske ramme med den usikkerhedsmargen, der er ved økonomisk vurdering på konkurrenceprojektstadiet.

Formidling

Formidlingsteknologierne er velkendte og afprøvede og vurderes med sandsynlighed at kunne realiseres inden for den fastsatte økonomiske ramme.
Det er dog ikke tydeligt , hvordan økonomien er disponeret, hvilket vurderes at udgøre en mindre risiko, som skal afklares i detailbudget.

SAMMENFATNING

Forslaget vurderes at være det forslag, som samlet set bedst imødekommer programmets ønsker og formår at give et kvalificeret bud på både landskab, formidling og besøgscenter. Der er, ligesom i de øvrige forslag, elementer som kræver bearbejdning i et videre forløb. Der skal etableres vejadgang for servicebiler til Klokkestabelen. Parkering og beplantning omkring ankomst bør gentænkes sammen med hække, hegn og allé. En udvidelse af ankomstpladsen ved besøgscentret og en større fleksibilitet i brugen af undervisningslokalet vil også styrke forslagets kvaliteter, ligesom begrænsningen af adgangen til taget bør overvejes. Den konsekvente landskabelige integration, det gennemarbejdede formidlingskoncept og sammenhængen mellem udstilling og udsigt/landskab har samlet været udslagsgivende for, at forslaget er udpeget som vinder.

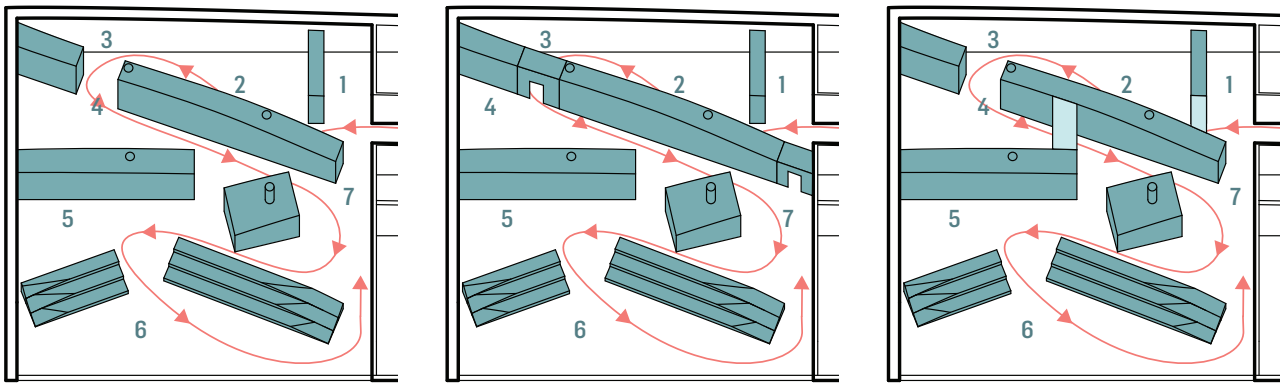
3
2
1
4
5
7
6
3
2
1
4
5
7
6
3
2
1
4
5
7
6

STIFORLØB TIL MINDESTØTTEN
UDSTILLINGSRUM
UNDERVISNING
CAFE/BUTIK
ANKOMSTPLADS
SMUTVEJ TIL PARKERING OG
STIFORLØB TIL RESTAURANT

STIFORLØB TIL MINDESTØTTEN
STINETVÆRK I LANDSKABET
EKSISTERENDE RESTAURANT
BEGRØNNET TAG
BUTIK
INDGANG
CAFE
SAMLINGSSTED - AMFI

DELTAGENDE FIRMAER MED OPHAVSRET

3XN A/S, totalrådgiver

MEDVIRKENDE

3XN

Jan Ammundsen, senior partner;
Kim Herforth Nielsen, senior partner;
Emil Scharnweber; Max Neumeister;
Andreas Herborg; Hans-Henrik Munk

Søren Jensen
Rådgivende Ingeniørfirma

Andreas Castberg; Duncan Horswill

Schønherr

Torben Schønherr; Signe Winther Beilman;
Katrine Hernø Munck (studerende)

Atelier BRÜCKNER GMBH

Britta Nagel – partner; Amit Reshef;
Daniel Giordano; Fabian Schroeder

FORSLAG 2/1357323900

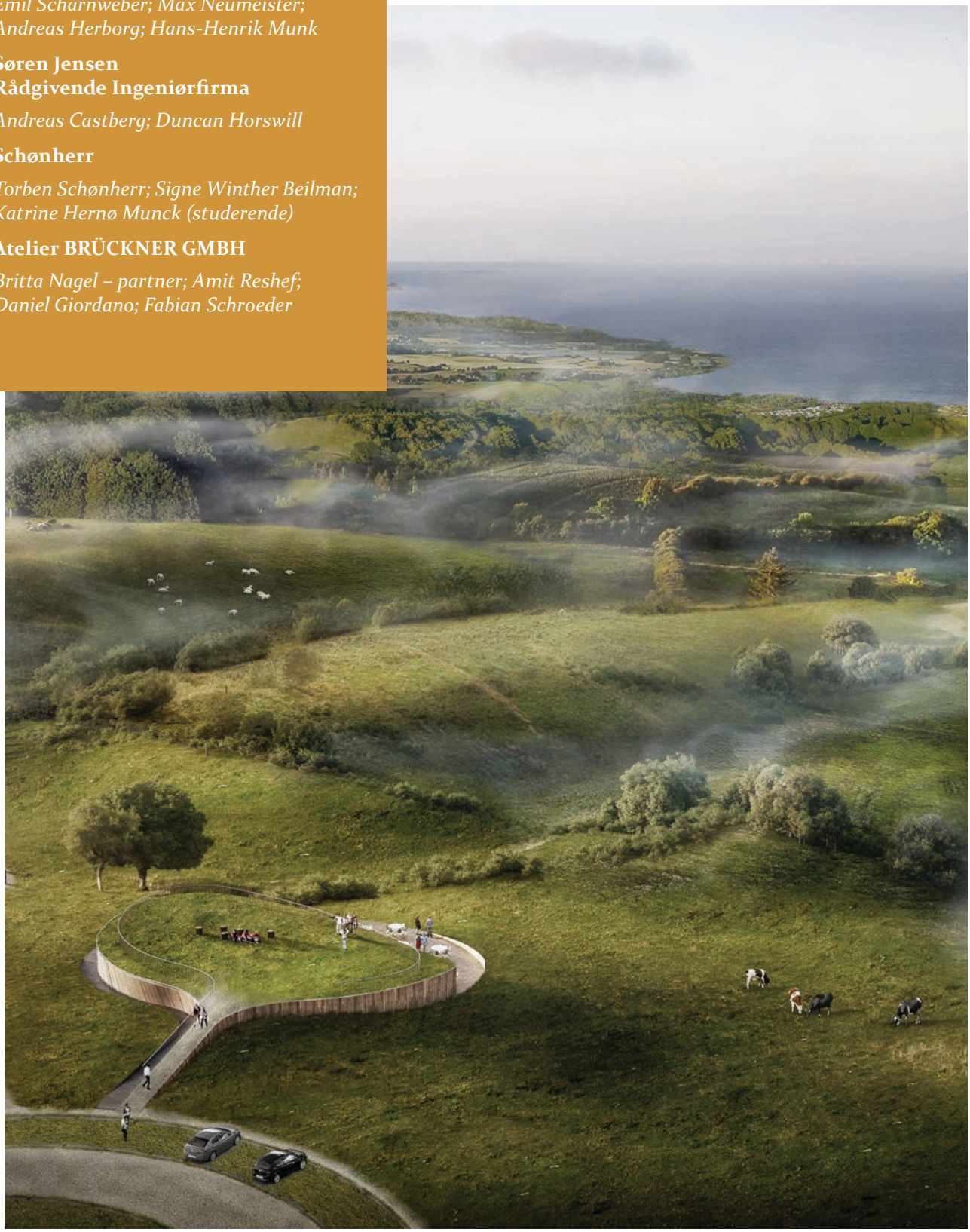

LANDSKAB, PARKERING OG STIER

Ud fra en enkel og direkte, formmæssig analyse af landskabet beskrives Skamlingbanken som opdelt i tre plateauer: Øverst Mindestøttens plateau, dernæst et plateau, der formidler ankomsten til banken og endelig et plateau, der primært henvender sig mod øst og danner base for ophold ved henholdsvis restauranten og besøgscentret.

Det nye besøgscenter placeres, så det kobler ankomstplateau og opholdsplateau sammen. Placering og udformning af besøgscentret, som et græsklædt udsigtsplateau, falder smukt i tråd med analysen af landskabet. Forslaget skaber et fint formet udsigtsplateau, hvorfra landskabet kan aflæses uden forstyrrelser, da den fremrykkede tagkant elegant skjuler terrassen neden for udsigten.

Den delvist nedgravede, organisk formede bygning vil kun i begrænset grad påvirke oplevelsen af landskabet og skønnes derfor at have gode muligheder for at kunne gennemføres inden for fredningen.

Parkeringspladsen, skitseret som en cirkulær figur, vil derimod tegne sig så markant i landskabet, at den får samme forstyrrende virkning som den eksisterende parkeringsplads. Denne løsning skønnes ikke acceptabel hverken i forhold til fredning eller funktion. Nærparkeringen vil bedre kunne anlægges i forlængelse af den viste, veldisponerede fjernparkering.

De lange udsigter mod øst, syd og vest sikres ved at friholde plateauerne for høj og tæt beplantning. Beplantningen omkring restauranten reduceres til en lav hegnsplantning, mens beplantningen syd for mindestøtten og omkring den nuværende parkeringsplads ryddes. Alléen foreslås fjernet for at åbne udsigten til banken og ankomsten, mens bøgepurret, der indrammer mindesmærkerne vest for Mindestøtten, bevares. En enkel og nuanceret tilgang til det landskabelige hovedgreb, som dog savner tilstrækkelig støtte i forslagets tegningsmateriale.

Situationsplanen viser en velplaceret sti langs sydsiden af ankomstvejen, der forbinder parkeringspladserne, stien til besøgscentret og en sti op til Mindestøtten, men redegør derudover ikke for et sammenhængende stiforløb, som formidlingsmæssigt er svært at undvære. Landskabets inddragelse i formidlingen sker i høj grad ved at de besøgende ledes ud på udsigtsplateauet, hvorfra landskabet præsenteres før den videre bevægelse ned i udstillingen.

Tilgængeligheden til Mindestøtten vil kunne sikres i den viste udformning, men et enklere forløb vil kunne gøre det samme, hvis landskabet genskabes efter fjernelse af den nuværende parkeringsplads.

Tilgængeligheden til besøgscentret er overbevisende løst med en svagt stigende rampe 1:25 til udsigtsplateauet og en tilsvarende svagt faldende rampe 1:25 ned til terrasse og indgang. En sti mellem besøgscenter og restaurant vil kunne etableres næsten uden stigning, idet der over 50 – 60 meter kun er en højdeforskel på 0,5 m mellem de to terrasser.

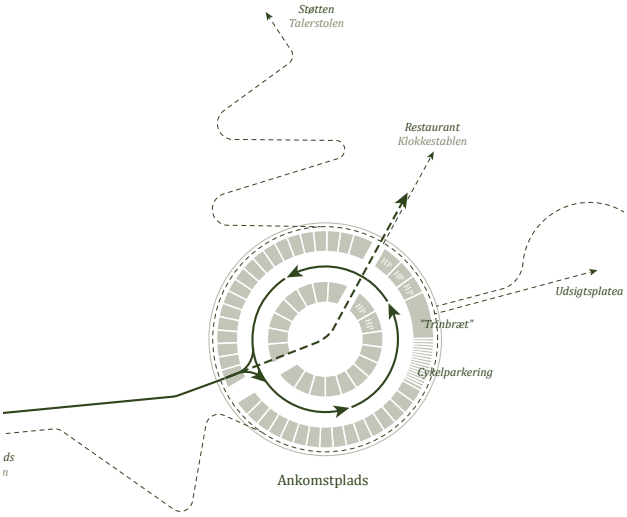

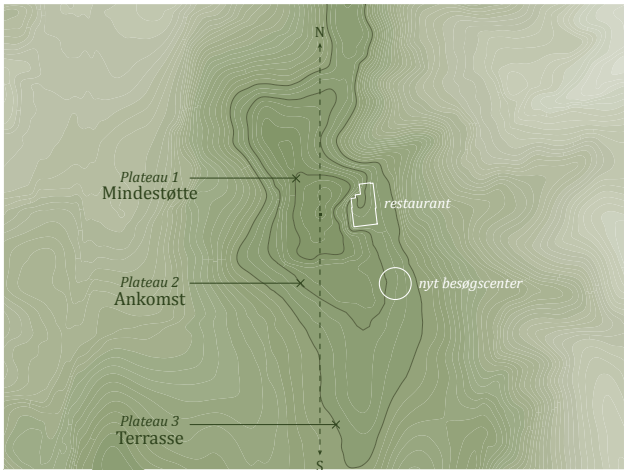

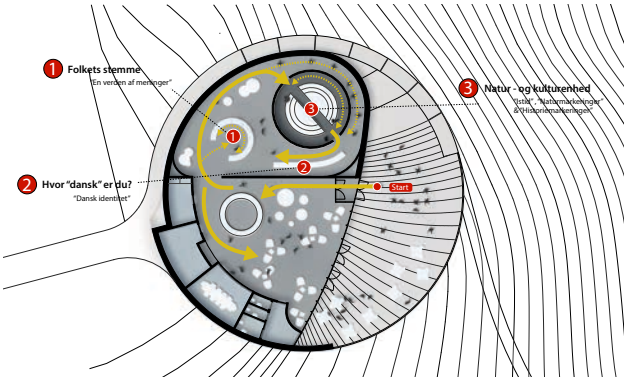

FORMIDLINGSKONCEPT, UDE OG INDE

Formidlingskonceptet er skematisk inddelt i tre emner: Folkets stemme, Natur og kulturenhed og Hvor dansk er du? Det er præsenteret meget overskueligt i en skematisk opbygget udstillingsskabelon.

Udstillingsrummet har karakter af en lukket hule og tilbyder ikke mulighed for at inddrage landskabet udenfor i formidlingen, hvilket ville være en kvalitet.

Forslagsstillerne viser desværre ikke i tilstrækkelig grad, hvad det er de vil med udstillingen. Eksempelvis er 30 % af udstillingsarealet anvendt til 'Installation af mennesker og udsagn', men der beskrives ikke virkemidler, teknologi mv. I andre 30 % af udstillingsarealet beskrives virkemidlerne som 'film og videoinstallationer, audioinstallationer, interaktive stationer'. Der mangler en egentlig produktudvikling af formidlingsdelen med nøjagtig beskrivelse af, hvilke virkemidler, der skal anvendes hvor, hvorfor og hvordan.

Logistik/flow ved ind- og udgang udfordres af samme indgangssted i udstillingen.

På taget opsættes skilte til at vise, hvad man kan se i landskabet.

BESØGSCENTRET OG NÆRE UDEAREALER

Forslaget fremstår skulpturelt og organisk i landskabet, skaber et smukt samspil mellem bygning og Skamlingsbanken. Den grønne ovale udsigtsplatform tilbyder et naturligt samlingspunkt med landskabet i fokus. Herfra er der dog en noget lang vej tilbage og ned for at komme til besøgscentret. Ankomsten langs bygningens krumme form leder i et naturligt rampeforløb ned til den store østvendte terrasse og videre ind i bygningen. For mange vil den sydvendte skråning tilbyde en lige så attraktiv vej ned til indgangen oppe fra udsigtsplateauet.

Indvendigt fastholdes den organiske form i bagvæggens krumning, og bygningens geometri er derfor tydelig og konsekvent arkitektonisk. Funktionelt er den offentlige del godt disponeret med god integration af café og terrassen uden for, og et godt overblik fra receptionen. Adskillelsen af køkken og salg virker uhensigtsmæssig, hvis bygningen skal betjenes af en person. Møderummet har i den viste udformning ikke kapacitet til at betjene en hel skoleklasse eller bruges til en større samling af mennesker, og bidrager derfor ikke væsentligt til brugen af bygningen.

Forslagets skulpturelle karakter, hvor den enkle cirkelgeometri udnyttes til at skabe spændende rum og bevægelser, både i samspil med landskabet og inde i bygningen, vurderes at være et konsekvent og stærkt arkitektonisk koncept på en bygning i landskabet.

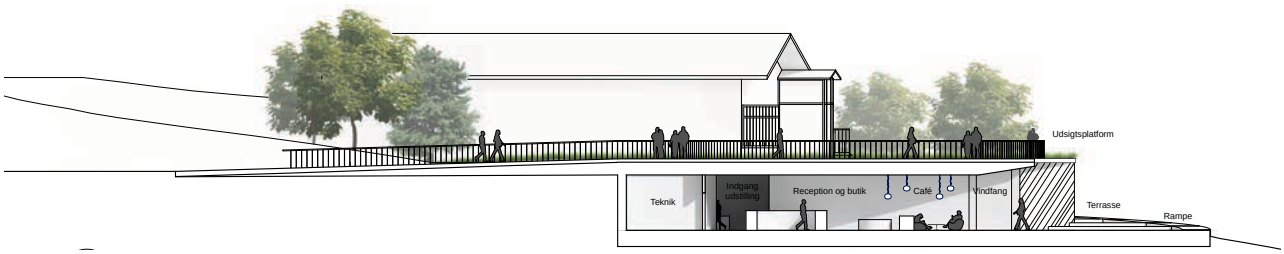

BÆREDYGTIGHED OG TEKNISKE LØSNINGER

Forslaget er konstruktivt opbygget med tunge insitustøbte betonvægge, hvilket virker fornuftigt i forhold til at modstå jordtrykket, og limtræssøjler som understøtning for en tagkonstruktion af limtræsbjælker dimensioneret til de laster en intensiv begrønning og personbelastning vil medføre. Generelt med tagbeplantning og færdsel på tag skal der være ekstra opmærksomhed på tagopbygningen, da der er øget risiko for utætheder.

Forslaget demonstrerer effektive gennemprøvede principper for belysning og ventilation. Men det skitserede jordvarmeanlæg med buffertank tilsluttet ventilationsanlægget vurderes ikke at være den mest effektive varmekilde i forhold til f.eks. et vandbaseret varmeanlæg. Dommerkomiteen forventer dog, at forslaget kan overholde programmets krav til energiforbrug og bæredygtighed.

Brandstrategien vurderes realistisk. I forhold til drift skal der være opmærksomhed på, at det grønne tag og tagnedløb fra dette kræver ekstra vedligehold.

ØKONOMI

Anlægsarbejder

Det vurderes, at bygningen kan realiseres inden for den fastsatte økonomiske ramme med den usikkerhedsmargen, der er ved økonomisk vurdering på konkurrenceprojektstadiet.

Formidling

Forslagsstillerne har ikke defineret, hvorledes økonomien er disponeret og det har således ikke været muligt at vurdere sandsynligheden for at forslaget kan holde sig inden for den fastsatte økonomiske ramme. Dette vurderes at være forbundet med en økonomisk risiko.

SAMMENFATNING

Forslaget præsenterer et godt landskabeligt hovedgreb, som dog vil kræve en væsentlig bearbejdning af parkeringsløsningen. Bygningens indpasning i landskabet er overbevisende udført ligesom ankomsten til besøgscentret. Planlayoutet fungerer godt i sammenhængen mellem ude og inde ved cafeen, men dommerkomiteen er en smule uforstående over for den mangelfulde beskrivelse af udstillingsrummet, der i tegningsmaterialet er vist uden inddragelse af landskabet. Den skematiske belysning af formidlingskoncept har været for utilstrækkelig. Det har således været meget vanskeligt for dommerkomiteen at vurdere, dels hvordan formidlingen vil virke, og dels om det overhovedet er realistisk, såvel teknisk som økonomisk.

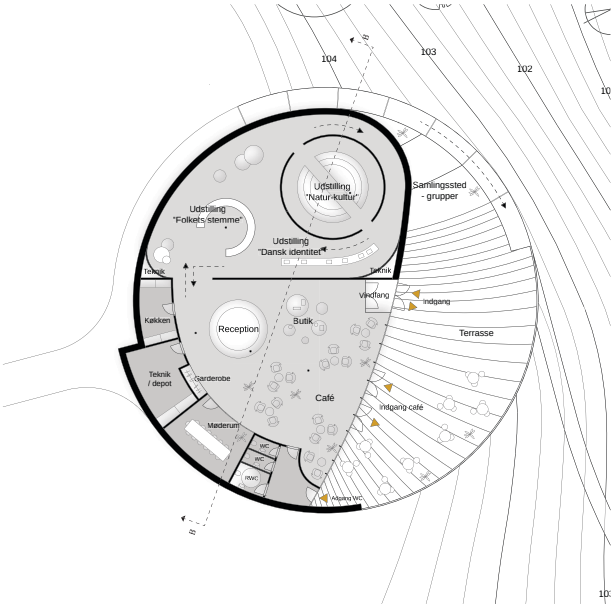

DELTAGENDE FIRMAER MED OPHAVSRET

Møller & Grønborg, totalrådgiver

MEDVIRKENDE

Møller & Grønborg

Niels Kjølhede; Kristine Leth Juul; Sophie Bondgaard; Thomas Røn og Thomas Oxvig

Kjaer & Richter

Peter Sand; Janne Brønden og Frederik Kæmsgaard

Viggo Madsen

Kim Clausen; Jesper Lund og Gorm Nørmark Larsen

Udstillingsarkitekt.dk:

Eskild Bjerre Laursen

Kulturhistoriker

Inge Adriansen

FORSLAG 3/1401521685

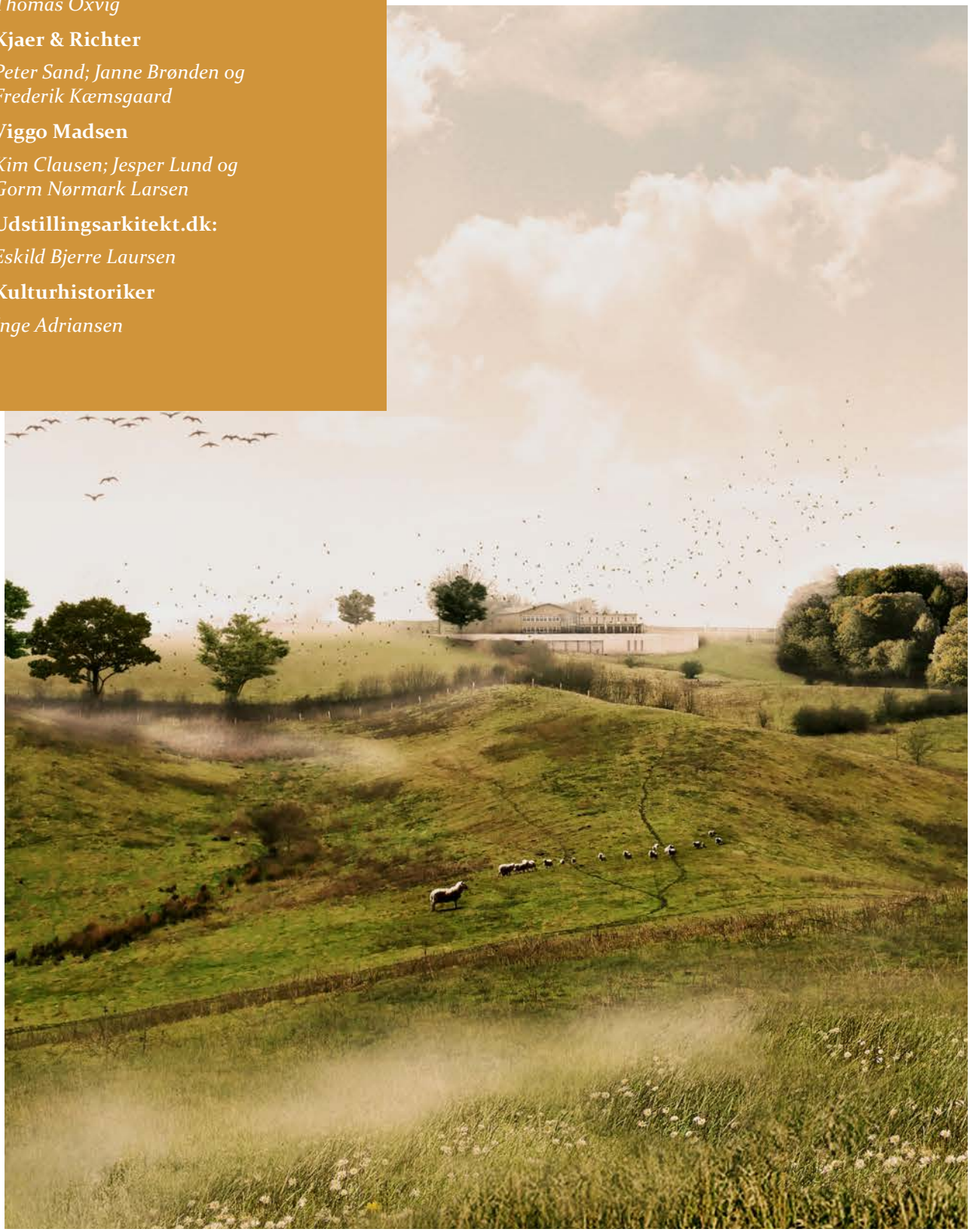

LANDSKAB, PARKERING OG STIER

Forslagsstillerne omformer Skamlingsbanken til et stort åbent parklandskab, holdt sammen af eksisterende og nye skovbryn hele periferien rundt. Et idealiseret, romantisk landskabsbillede, som understreges af den omlagte ankomstvejs og de nye stiers præcise, svungne linjer. De omhyggeligt placerede trægrupper på de afgræssede bakker, i afstemt samspil med monumenterne, skaber en heroisk stemning som i en klassisk engelsk landskabspark.

I dette landskab introduceres Cirklen og Linjen.
Det nye besøgscenter placeres som en Linje skåret ned i skråningen foran Restaurant Skamlingsbanken. Oppe fra restauranten vil besøgscentret alene tegne sig som en lav brystningsmur i forgrunden af udsigten mod landskabet.

Den delvist nedgravede, men markant udformede bygning vil dog alligevel påvirke oplevelsen af landskabet, fordi den indtræder i et samspil med restaurantbygningen, som vil få begge dele til at virke større på stedet. Forslaget skønnes derfor at have ringe muligheder for at kunne gennemføres inden for fredningen.

Cirklen - den cirkulære parkeringsplads – er opbygget med en gennemskåret landskabsmodel i centrum og indtænkt i formidlingen af området som et formidlingskompas. På skråningen op mod Mindestøtten anlægges et amfiteatralsk opbygget trappeanlæg, der er tænkt både som opholdsplads og et sted for formidling. Der er redegjort detaljeret for pladsens og trappeanlæggets indretning.

Det er dommerkomiteens vurdering, at det samlede anlæg vil tegne sig for markant i landskabet og få samme forstyrrende virkning, som den eksisterende parkeringsplads. Det store trappeanlæg og den aksiale forbindelse til Mindestøtten, de betonstøbte støttemure og Skåret mellem Cirklen og Linjen bidrager yderligere til indtrykket af et forslag, der overspiller de nye elementers betydning i forhold til de historiske markeringer på Skamlingen.

Tilgængeligheden til Mindestøtten sikres til overmål i den viste udformning med en næsten uendelig lang rampe indbygget i trappeanlægget. Hældningen vil være nede på 1:45, men turen vil være meget lang.

Tilgængeligheden til besøgscentret er til gengæld ikke løst, idet rampen ned gennem Skåret vurderes at have en hældning på 1:10.

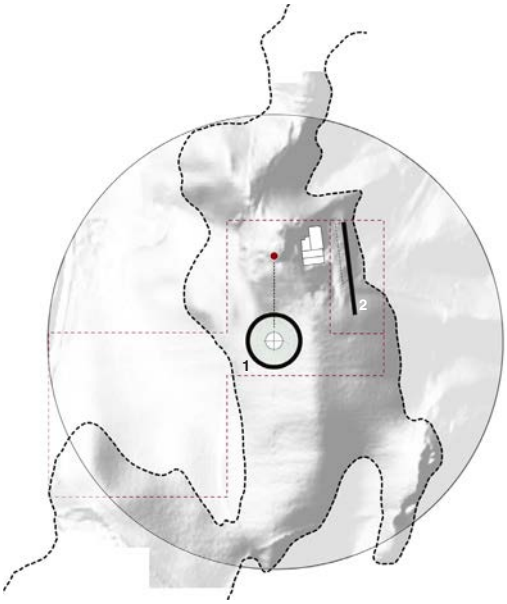

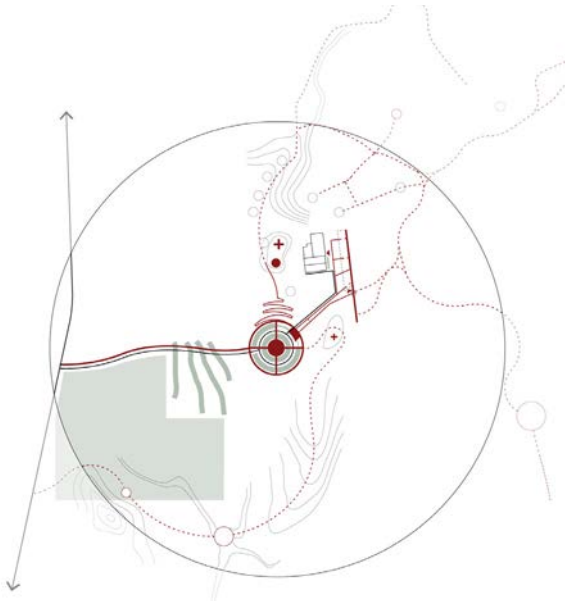

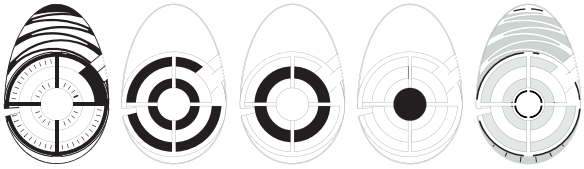

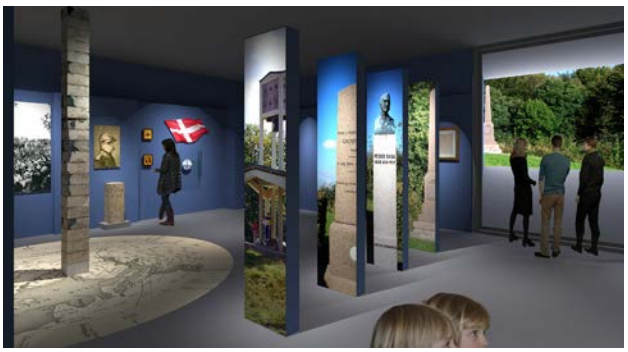

FORMIDLINGSKONCEPT, UDE OG INDE

Udstillingen skal, jævnfør programmet, været lettilgængelig for alle. Dette fremgår ikke tydeligt af forslaget. Det valgte greb, om kampen mellem dansk og tysk, er et ikke uproblematisk valg.
De velkendte formidlingsprincipper film, lydklip, landskabsmodel, model af Mindestøtten mv. fungerer, men er ikke nytænkende i deres anvendelse.

Et fjernstyret landskabspanorama med mulighed for et digitalt lag, augmented reality, er en interessant ide, dog ikke uden drifts- og økonomiske udfordringer. Logistik/flow ved ind- og udgang udfordres af samme indgangssted i udstillingen. Overskrifter som "kampen for modersmål og folkestyre" og "forbudte og ikke-anerkendte sprog". "hærværk mod og fjernelse af nationale monumenter", "nationalstaten i en globaliseret verden", "kampen for medborgerskab" etc. favner ikke umiddelbart hovedmålgruppens børnefamilier.

Ankomstområdet giver mulighed for formidling til besøgende og grupper, der står på amfitrappen. Det er et fint velkomststed/formidlingssted for grupper, men det er problematisk, at stedet samtidig skal anvendes som parkeringsplads med evt. larm og forstyrrelser. Landskabsmodel med geologiske lag er interessant for forståelsen af landskabets geologiske dannelse. Tanken med at genplante de nordiske træer er sympatisk, men ret tænkt de første mange år indtil træerne har nået en størrelse, der synliggør deres forskelle.

Det forudsættes, at besøgende selv skal finde rundt til de udendørs formidlingssteder, idet forslagsstillerne vælger ikke at anvise en bestemt vej, men placerer små vejvisere til bænke og skilte.

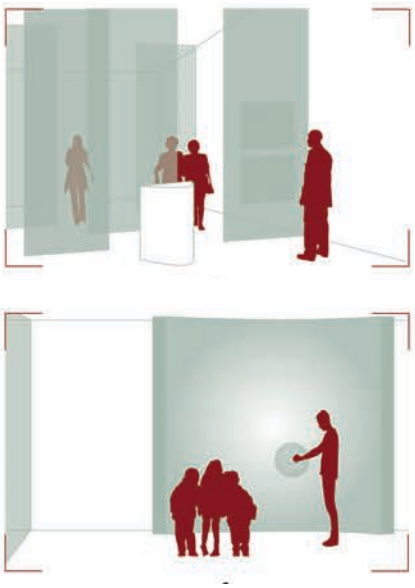

BESØGSCENTRET OG NÆRE UDEAREALER

Forslaget har, som det eneste, placeret sig neden for Restaurant Skamlingsbanken og lagt sig ind i den kunstigt skabte skråning foran bygningen. Dette er konsekvent gjort med 'linjen' som ledende motiv, men bygningen får karakter af en unødigt lang væg i landskabet og kan desværre, set fra de lavere liggende østlige områder, fremstå som en base eller ekstra etage for restauranten. Dette vurderes at være uhensigtsmæssigt i forhold til Skamlingsbankens landskabelige kvaliteter, da den samlede bygningsmasse derved vil blive for dominerende.

Ankomsten fra det meget markante parkeringsanlæg via skåret i terrænet bidrager ligeledes til at udvide besøgscentrets påvirkning af landskabet betragteligt, hvilket dommerkomiteen ikke finder positivt.

Bygningens langstrakte form muliggør en enkel og ligetil indretning, men med et udstillingsforløb, der ender blindt, hvorefter man skal den samme vej tilbage. De fleksible skydevægge kan bibringe nogle interessante variable flow, men synes at blokere for en uhindret adgang til udstillingen, når der samtidig er en samling af besøgende til foredrag eller lign. De indrammede kig til landskabet iscenesætter udsigten, og facadens vekslen mellem åbne og lukkede partier skaber varierede rumlige kvaliteter og en interessant styret brug af dagslys og udsigt.

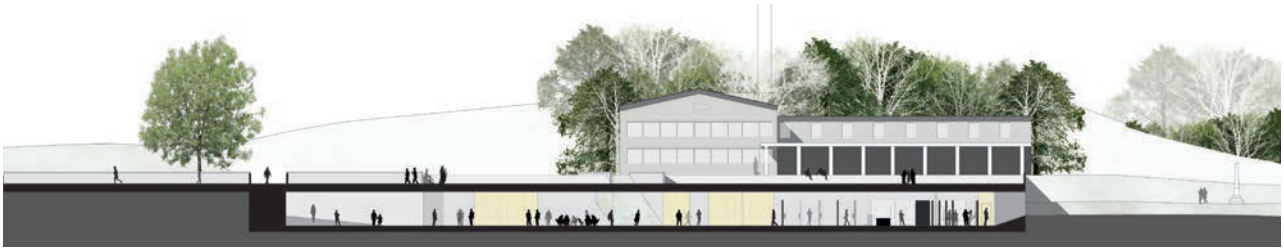

Forslagets hovedide med den helt stramme 'linie' i det grønne landskab er i sig selv enkel og afklaret, men med sammenkoblingen til ankomsten og den ekstra længde bliver bygningens udstrækning et for dominerende arkitektonisk element, og derved ikke tilpasser sig landskabets kvaliteter.

BÆREDYGTIGHED OG TEKNISKE LØSNINGER

Forslaget er konstruktivt opbygget med en permanent spuns mod restauranten, hvilket muliggør brug af betonelementer suppleret med insitustøbte dæk og insitustøbt østfacade. Denne tunge opbygning vurderes robust og velvalgt, dog indebærer placeringen op ad restauranten risici i forbindelse med spunsningen. Ved projekter med tagbeplantning og færdsel på tag skal der være ekstra opmærksomhed på tagopbygningen, da der er øget risiko for utætheder.

Forslagsstillerne anviser effektive gennemprøvede principper for ventilation og varme med en luft-til-vand varmepumpe tilsluttet gulvvarme. Natkøling og VAV styring betragtes som positive tiltag. Dommerkomiteen forventer, at forslaget kan overholde programmets krav til energiforbrug og bæredygtighed.

Der er ikke nærmere beskrevet en brandstrategi, men bygningsudformningen vurderes ikke at være kompliceret i forhold til redning og flugt. Med hensyn til drift skal der være opmærksomhed på, at det grønne tag med 'linjen' og tagnedløb fra dette kræver ekstra vedligehold.

ØKONOMI

Anlægsarbejder

Den klare fordeling mellem landskab og byggeri giver et godt økonomisk overblik.
Grundet bygningens udformning og placering i terræn vurderes det dog, at overslagsbudgettet for byggeri er for lavt. Det vurderes, at forslaget kan være vanskeligt at realisere inden for den fastsatte ramme med den usikkerhedsmargen, der er ved økonomisk vurdering på konkurrenceprojektstadiet.

Formidling

Det er uklart, hvor meget af budgettet, der bruges i forbindelse med formidlingen ude. Men udover dette vurderes budgettet som værende realistisk.

SAMMENFATNING

Forslagets hovedgreb med det cirkulære P-anlæg med det store trappeanlæg, ankomsten flankeret af støttemure og bygningens markante påvirkning af landskabet er af dommerkomiteen vurderet som værende for voldsomme indgreb i Skamlingsbankens karakteristiske landskab.

DELTAGENDE FIRMAER MED OPHAVSRET

Tegnestuen Mejeriet A/S

MEDVIRKENDE

Mejeriet

Bo Rattenborg, arkitekt MAA, ansvarlig; Rikke Martinusen, arkitekt MAA; Jesper Andreas Christiansen, arkitektstuderende.

Rambøll Danmark

Sødde Clemensen, landskabsarkitekt MDL

Hundsbæk & Henriksen, Rådgivende ingeniører FRI

Jacob Grubbe Møller, ingeniør FRI

Salvig Xperience, stratetisk og historisk rådgiver

Jacob Salvig, formidlingskonsulent; Finn Slumstrup, forfatter og foredragsholder

Anne Schnettler, udstillingsform & formidling

Anne Schnettler, scenograf SDS & arkitekt MAA

FORSLAG 4/344747202

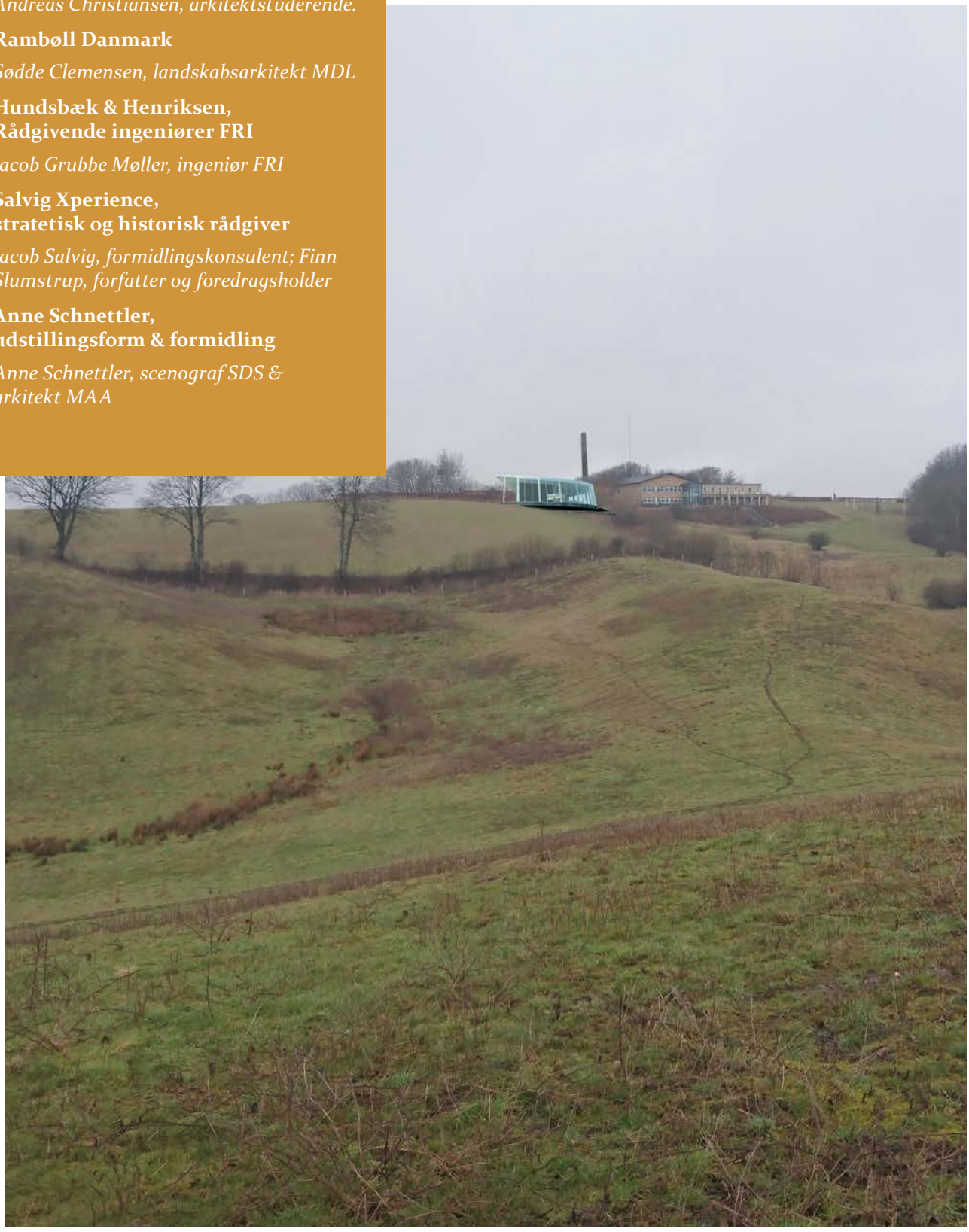

LANDSKAB, PARKERING OG STIER

Forslagsstillerne starter med at lægge et 360 graders formidlingsbånd ned over landskabet. Præcist placeret med Mindestøtten som centrum for cirklen. Båndet falder blødt ned over landskabet, så det kun i luftfoto ses som den præcise cirkel.

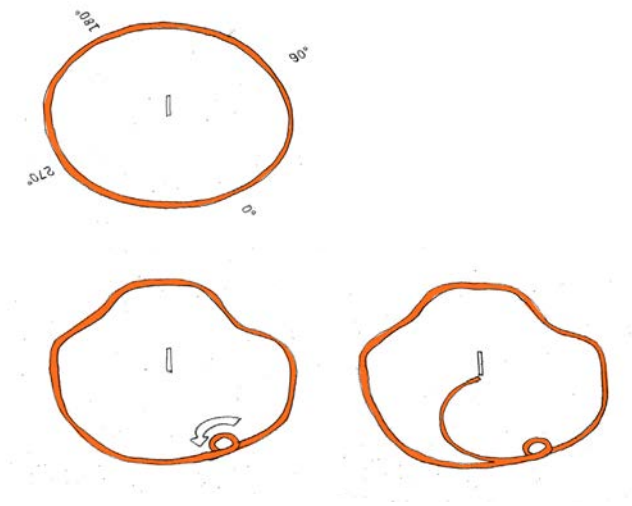

Hele Højskamlingen frilægges for at fremstå klart og med fuld styrke. Frilægningen er så konsekvent skildret, at der i dommerkomiteen har været tvivl om, om også mindesmærkerne flyttes fra bakkekammen oven for talerstolen.

Forslaget følger konsekvent op på sit udgangspunkt i formidlingscirklen og indbygger besøgscentret i denne som en kondenseret cirkelbevægelse, der indfanger den besøgende, som sendes videre i en spiralform ned gennem det cirkelformede bygningsanlæg. I en modgående bevægelse rejser bygningens grønne tag sig fra terrænniveau til et markant udsigtspunkt over bygningens hovedindgang.
På trods af at bygningen er delvist nedgravet vurderer dommerkomiteen, at den vil virke for stor på stedet og med sine markante glasfacader ud mod landskabet have ringe mulighed for at kunne gennemføres inden for fredningen.

Formalismen i forslagets udgangspunkt tager, efter dommerkomiteens vurdering, overhånd i udformningen af tilkørselsforholdene, hvor der opstår et meget stort område domineret af busvendeplads, sti- og vejforbindelser i mange retninger på et stort plateau syd og vest for besøgscentret.

Tilgængeligheden til Mindestøtten sikres med en lang sti formet som et cirkelstykke op over bakken. Hældningen vil være 1:20 – 1:25. Stien følges på vej af en regulering af bakkens sydside til en bred, faldende flade med en skarp kant mod terrænfaldet mod vest. Tilgængeligheden til besøgscentret er løst i kraft af den store, næsten vandrette flade, som virker fremmed i landskabet på samme måde som den brede terrænflade, der rejser sig op mod Mindestøtten.

Situationsplanen angiver sti- og vejlinjer øst om besøgscentret. Det er dommerkomiteens vurdering, at de næsten sammenfaldende sti- og vejlinjer på dette sted, vil forstyrre oplevelsen af landskabet fra besøgscentret.

FORMIDLINGSKONCEPT, UDE OG INDE

Forslagsstillerne præsenterer et sammenhængende formidlingskoncept hvor de besøgendes oplevelse styres både inde og ude. Formidlingsprincippet 'perler på en snor' præsenteres her i et stort sløjfebånd med en tænkt 360 graders inddeling i landskabet og en 'sløjferundtur' i husets udstilling.

Udstillingen er kronologisk opbygget i husets yderste cirkelslag med en overskuelig tilgang. Hovedgrebet er en tidslinje, hvor de besøgende bevæger sig tilbage i tiden. For hvert emne/tidsperiode præsenteres tekst, billeder filmsekvenser mv. som et overblik på ydervæggen med mulighed for fordybelse indad mod centrum. Udstillingen er forholdsvis traditionel. De anvendte virkemidler (plancher, projektering, billeder, filmklip, lydklip, landskabsmodel mv.) er alle velkendte og fungerer, men er ikke nytænkende i deres anvendelse eller kombination. Ideen med at de besøgende børn og barnlige sjæle kan lege med sproget og sætte store bogstaver på væggen er sjov, men ud over det er udstillingen ikke specielt børnevenlig. Logistik og udstillingsflow fungerer.

Udendørs er formidlingen mere børnevenlig og gør brug af både traditionelle og nytænkende virkemidler. Her skal balanceres, hoppes, gås, reflekteres og lyttes.

De analoge virkemidler er vejrbestandige, men udfordres af den fysiske tilgængelighed i stiforløbet. De digitale virkemidlers funktionalitet og driftssikkerhed er meget påvirket af vejret. Der benyttes en del udendørs digitale lydkulisser, hvilket er en vanskelig disciplin (for højt eller lavt lydniveau, blæst, fugt mv.).

BESØGSCENTRET OG NÆRE UDEAREALER

Forslagsstillerne har valgt at videreføre det overordnede cirkulære koncept fra landskabsbearbejdningen ind i bygningen og derved skabe en tæt sammenhæng med stiforløbet, som i realiteten bevæger sig gennem bygningen. Selvom dette konceptuelt er stærkt, har det resulteret i et forslag, som dommerkomiteen føler ikke til fulde rammer programmets intentioner. Ved ankomsten rejser bygningen sig i fuld etagehøjde og fremstår derfor tydeligt fra vest, ligesom den fra de lavere østlige områder har karakter af at ligge markant oven på bakken, og derved ikke indgå i den ønskede dialog med landskabet, som den tydeligvis adskiller sig fra.

Den cirkulære faldende geometri resulterer i et planlayout, der ikke virker særlig fleksibelt i forhold til indretning af udstillingen, og der er ikke anvist rum til samling eller undervisning ud over det sympatiske udendørs areal, som opstår i midten af bygningen, men hvor man kun vil kunne samles i godt vejr.

Rumligt opstår et klart arkitektonisk motiv, hvor bevægelsen fra udsigten 'ned i jorden' er medvirkende til fortællingen, men ved at adskille indgang og udgang skal der ekstra tiltag til for at overskue publikumsflowet, og dette understøtter heller ikke det mersalg, der vil kunne opstå, når udstillingsoplevelsen ender i cafeen/butikken.

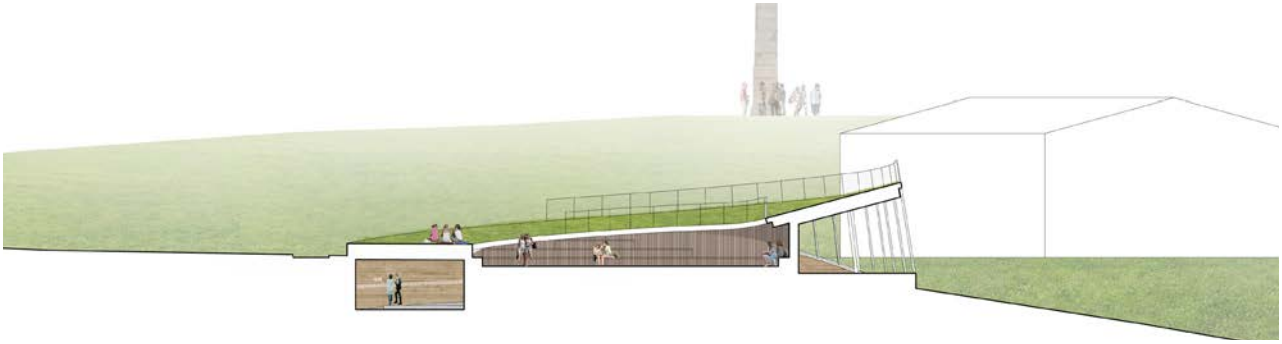

Forslaget er det mest konsekvente i udmøntningen af ønsket om et koncept, hvori landskab, formidling og besøgscenter indgår i en samlet fortælling, men dommerkomiteen finder ikke, at de enkelte elementer besidder de kvaliteter, som er ønsket, og ideen bliver måske for teoretisk og derved ikke indlevet nok i landskabet og funktionskravene.

BÆREDYGTIGHED OG TEKNISKE LØSNINGER

Forslaget er konstruktivt opbygget med insitustøbte buede bagvægge og betonelementsøjler, -bjælker og -tagkonstruktion med hovedkonstruktionen på den kolde side af isoleringen, og en indvendig forsatsvæg af stampet jord. Denne tunge opbygning vurderes robust og tilpasset projektet. Ved projekter med tagbeplantning og færdsel på tag skal der være ekstra opmærksomhed på tagopbygningen, da der er øget risiko for utætheder.

Forslagsstillerne anviser effektive gennemprøvede principper for ventilation, belysning og varme med en varmepumpeløsning tilsluttet gulvvarme suppleret med konvektorer. Dommerkomiteen forventer, at projektet kan overholde programmets krav til energiforbrug og bæredygtighed.

Der er ikke nærmere beskrevet en brandstrategi, men bygningsudformningen vurderes ikke at være kompliceret i forhold til redning og flugt. Med hensyn til drift skal der være opmærksomhed på, at det grønne tag og tagnedløb fra dette kræver ekstra vedligehold.

ØKONOMI

Anlægsarbejder

Det vurderes, at bygningen kan realiseres inden for den fastsatte økonomiske ramme med den usikkerhedsmargen, der er ved økonomisk vurdering på konkurrenceprojektstadiet.

Formidling

Det er ikke tydeligt, hvordan økonomien er fordelt på formidling ude og inde. Da specielt den udendørs formidling rummer store økonomiske usikkerheder, vurderes den samlede økonomi som værende usikker i forhold til at kunne realiseres inden for den udmeldte økonomiske ramme.

SAMMENFATNING

Forslagets konsekvente brug af cirklen som motiv er interessant, men udmøntningen i tilkørsels- og stiforhold og bygningens udformning vurderes af dommerkomiteen at påvirke landskabet negativt og fremstå for markant i forhold til Skamlingsbankens landskabelige kvaliteter.

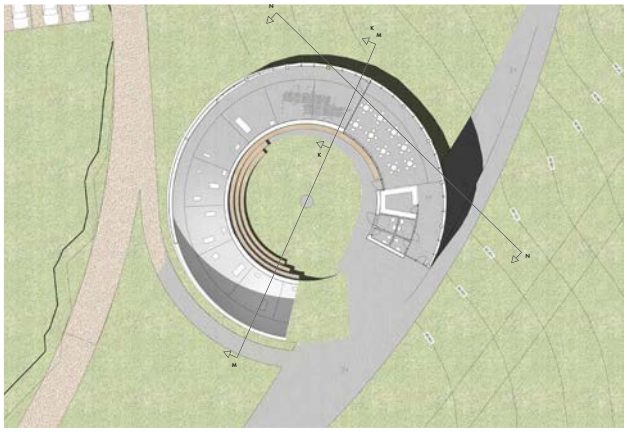

DELTAGENDE FIRMAER MED OPHAVSRET

LUMO Arkitekter, totalrådgiver

MEDVIRKENDE

LUMO arkitekter

Lars Sønderskov, arkitekt MAA (ophavsret); Mads Lindstrøm, projektleder, arkitekt MAA (ophavsret); Mariann Kim Stigsen, arkitekt MAA

byMunch by- og landskabsdesign

SlothMøller

STOJ arkitekter

FORSLAG **5/834068210**

LANDSKAB, PARKERING OG STIER

Forslaget beskriver enkelt, men præcist Skamlingbanken som liggende på overgangen mellem det rolige kulturlandskab mod vest og det dramatiske morænelandskab mod øst.

Landskabsprojektet opdeles på grundlag af analysen i fire elementer: Opstigningen, bakkedraget, udsigtsfladen og morænelandskabet.

Opstigningen formes efter kulturlandskabets enkle geometri. Alléen bevares og parkeringen placeres ligetil og effektivt langs alléens sydside. Dommerkomiteen finder, at dette er en god løsning, fordi alleen dæmper virkningen af bilerne i udsigten oppe fra bakkedraget. Den viste løsning mangler en søgemulighed inde på pladsen, så biler ikke skal ud i alléen hver gang en række er afsøgt.

Bakkedraget med Mindestøtten ryddes for eksisterende beplantning omkring den eksisterende parkering og mindesmærkerne. Forslaget viser en omhyggelig genskabelse af det oprindelige bakkedrag efter fjernelse af den eksisterende parkering.

Udsigtsfladen på toppen af besøgscentret er tænkt som en del af landskabsprojektet, hvilket understreges af, at besøgende ved ankomst ledes direkte ud på træfladen til udsigten før man ledes til udstillingen. Besøgscentret skyder sig dramatisk ud af terrænet under træfladen, som understreger dramatikken ved at det ene hjørne er foldet op. Dommerkomiteen har diskuteret forslagets markante fremtræden og vurderet, at der opstår en uønsket konkurrence mellem restaurant og besøgscenter om hovedrollen i den landskabelige situation. Forslaget skønnes på grund af sin markante form og fremtrædende placering i landskabet vanskeligt at gennemføre inden for fredningen.

Forslaget viser et sammenhængende stisystem, som fører forbi Mindestøtten og mindesmærker og videre på toppen af bakkekammen ud i landskabet mod nord. En interessant retursti er vist ført tilbage over slugten oven for talerstolen. Stien er vist skitsemæssigt, men omhyggeligt udformet vil den kunne øge tilgængeligheden til stedet og understrege mødestedets amfiteatralske form. Det vurderes, at stisystemet er vist mere retlinjet end muligt.

Tilgængeligheden til Mindestøtten vil eksempelvis kræve et længere forløb end vist, hvor stigningen vil være 1:16. Tilgængeligheden til besøgscentret sker over terrassen foran restauranten, hvor HC-parkeringen er placeret. Mellem besøgscenter og restaurant vil hældningen på den viste sti blive 1:17, men ved et rykke p-pladserne lidt tættere mod restauranten kan stigningen blive 1:21.

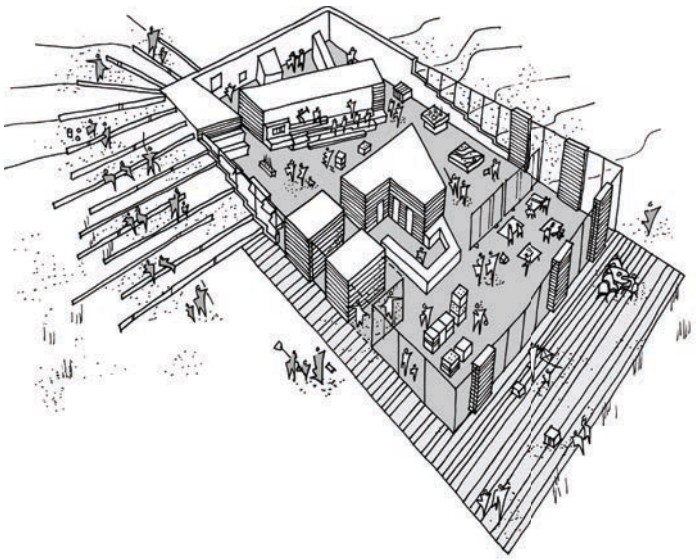

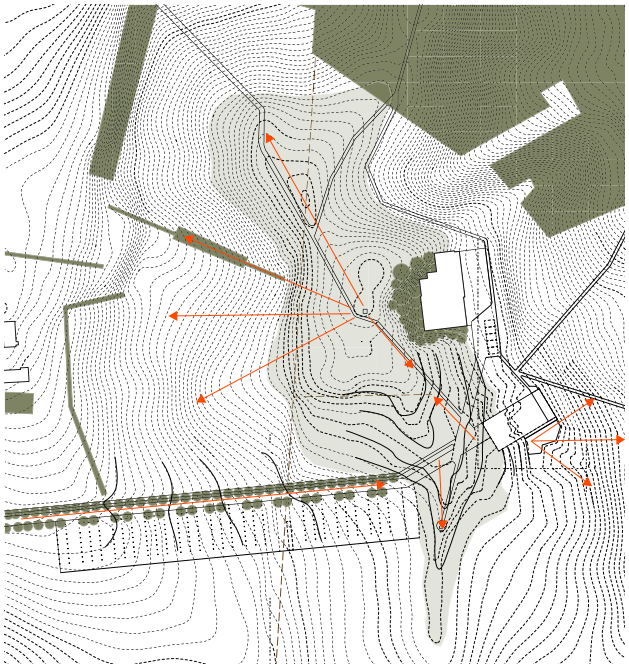

FORMIDLINGSKONCEPT, UDE OG INDE

Forslaget præsenterer et spændende formidlingskoncept, med både udstilling og formidling i landskabet. Meget forskellige virkemidler i formidlingen. Taktilt, materialeforståelse, analoge, digitalt, sanseligt. Meget gennemarbejdet, mange gode muligheder for videre (produkt) udvikling.

Den indendørs formidling præsenteres i en henholdsvis mørk, semilys og lys udstillingsdel, der hver især indeholder forskellige virkemidler og scenografiske opstillinger. Her anvendes både mekaniske, digitale og mere kunstneriske virkemidler. Et fleksibelt samlingssted med opholdsmøbel i velkomstrummet kan via skydedøre adskilles fra udstillingsdelen til aftenarrangementer etc. Logistik og udstillingsflow fungerer.

Formidling i landskabet er en kombination af udsigtssteder med glastavler (analog Augmented reality), spejlende kunstneriske budskaber/installationer og formidlingspodier.

Formidling i landskabet på sten fra Skamlingsstøtten er en lidt tænkt, men dog solid og vejrbestandig formidlingsløsning. De faste udstillingsmontrer udfordres af klimastyring/dug. De pejlende budskaber/store bogstaver beklædt med spejle er et spændende greb, og selfiested. Der er desuden nævnt en række spændende formidlingsideer/muligheder der dog ikke er færdigudviklede eller budgetsatte. Det fremgår ikke helt tydeligt, hvordan de besøgende skal ledes rundt i landskabet.

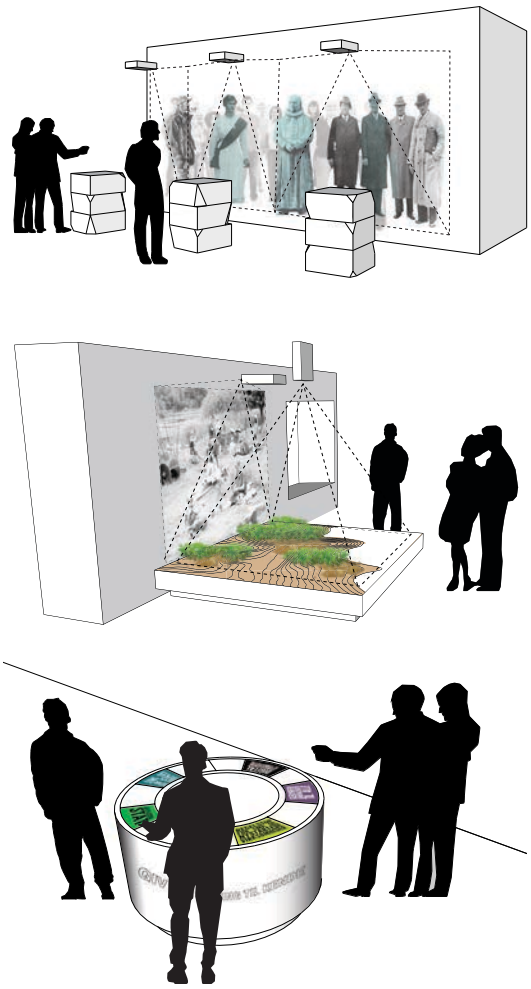

BESØGSCENTRET OG NÆRE UDEAREALER

Ved at placere bygningen på tværs af koterne og hæve det ene hjørne af taget bliver besøgscenterets fremtræden i landskabet meget markant, og den foreslåede facadekarakter med murede 'søjler' og glaspartier under tagskiven underbygger karakteren af en bygning, som står i kontrast til landskabet. Dommerkomiteen har vurderet, at denne tilgang ikke er den rette i forhold til at understøtte Skamlingsbankens landskabelige kvaliteter.

Ankomsten til besøgscentret sker via et træbeklædt dæk og vil skabe et tydeligt mødested og et naturligt udsigtspunkt, men vil fra Skamlingsstøtten komme til at fremstå som et dominerende element i udsigten. Stien videre ned over amfitrappen virker en smule uklar, men det sydvestvendte plateau og den overdækkede terrasse vil danne rigtig gode udearealer til nærophold.

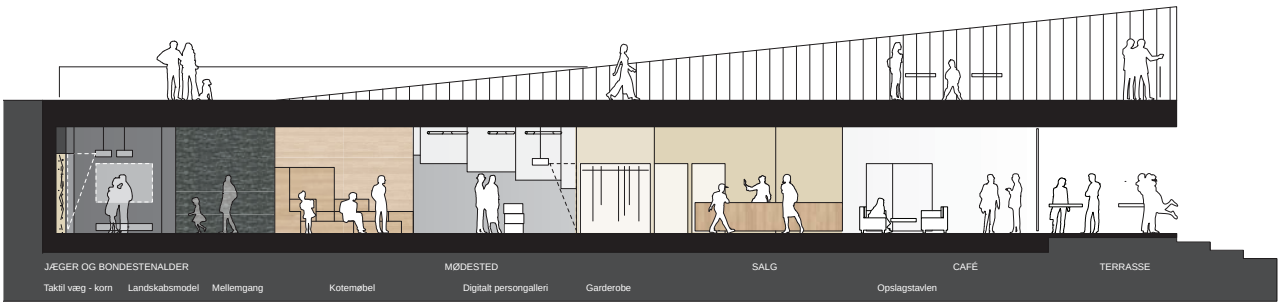

Planlayoutet er meget velfungerende og flowet gennem udstillingsarealerne virker veltilrettelagt og tilbyder spændende rumoplevelser ved brug af de diagonale linjer og en vekslen mellem lyse og mørke områder. Sammenkoblingen til landskabet udenfor i de lyse udstillingsområder fungerer godt og den indtænkte fleksibilitet, både imellem café og det fleksible udstillingsareal og samlings-/undervisningsområdet bidrager til en høj anvendelighed.

BÆREDYGTIGHED OG TEKNISKE LØSNINGER

Forslaget er konstruktivt opbygget med betonsandwichelementer og betondæk, suppleret med stålsøjler ved de åbne facader, hvilket giver en tung og robust konstruktion. Den valgte tagopbygning med insitustøbt beton oven på trædefast isolering og trædæk sikrer imod de risici, der er forbundet med færdsel på taget.

Forslaget anviser effektive gennemprøvede principper for opvarmning, belysning og ventilation. Med det skitserede jordvarmeanlæg med jordslanger under parkeringsområdet og et hybrid ventilationsanlæg, hvor oplukkelige vinduer supplerer den mekaniske ventilation, samt LED-belysning, forventer dommerkomiteen, at forslaget kan overholde programmets krav til energiforbrug og bæredygtighed. Brandstrategien vurderes realistisk, og i forhold til drift skal der være opmærksomhed på, at træterrasserne kræver ekstra vedligehold.

ØKONOMI

Anlægsarbejder

Det vurderes, at bygningen kan realiseres inden for den fastsatte økonomiske ramme med den usikkerhedsmargen, der er ved økonomisk vurdering på konkurrenceprojektstadiet.

Formidling

Økonomisk er det nødvendigt at foretage nogle fravalg i de mange ideer. Forslaget vurderes som værende realistisk, hvis man holder sig til de velafprøvede teknologier.

SAMMENFATNING

Forslaget vurderes som et af de bedste hvad angår funktions- og rumdisponering både indenfor og i de nære udearealer og besidder rumlige kvaliteter samt et spændende formidlingskoncept. Den arkitektoniske fremtræden i landskabet trækker ned, og vurderes af dommerkomiteen som værende for markant i forhold til ønsket om at understøtte Skamlingsbankens landskabelige værdier.

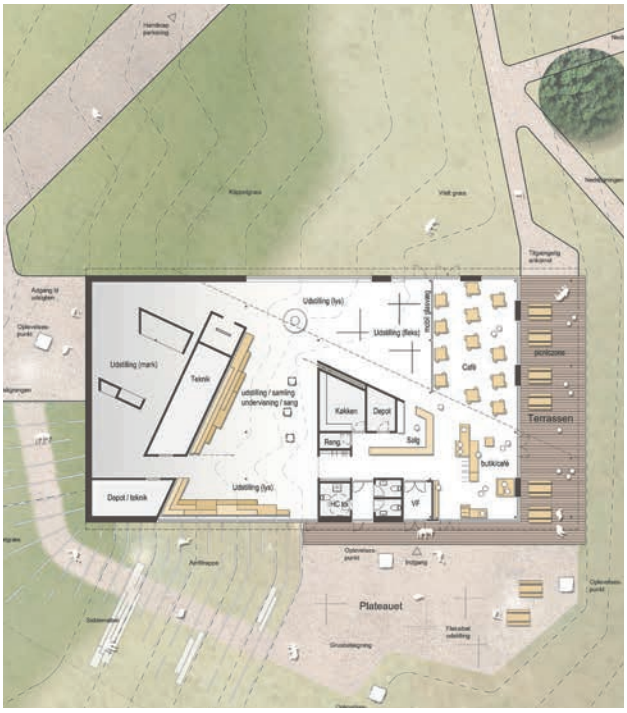

Kolding
Kommune
en del af trekantområdet